

ОБЛЫСТА ЖЫЛЫТУ МАУСЫМЫНА ДАЙЫНДЫҚ БАСТАЛДЫ

АЛМАТЫ ОБЛЫСЫНДА
АЛДАҒЫ ЖЫЛЫТУ
МАУСЫМЫНА
ДАЙЫНДЫҚ БАСТАЛДЫ.
ОБЛЫСТЫҚ ЭНЕРГЕТИКА
ЖӘНЕ ТҰРҒЫНҮЙ-
КОММУНАЛДЫҚ
ШАРУАШЫЛЫҒЫ
БАСҚАРМАСЫНЫҢ
МӘЛІМЕТІНШЕ,
ЖЫЛЫТУ МАУСЫМЫНА
ДАЙЫНДЫҚ АЯСЫНДАҒЫ
ЖӨНДЕУ ЖҰМЫСТАРЫ
БЕКІТІЛГЕН КЕСТЕГЕ
СӘЙКЕС ЖҮРЕДІ.

Алматы облысы әкімінің баспасөз қызметінің хабарлауынша, аталмыш жұмыстарды жүргізу мақсатында бюджеттен 9,5 млрд. теңге бөлінген. Оның 521,4 млн. теңгесі жылу жүйесін жөндеуге және құрал-жабдықтар алуға, ал 9 млрд. теңгесі көмір, мазут, дизель отынын сатып алуға қарастырылыпты. Сонымен қатар, қосымша 2,1 млрд. теңге кәсіпорындардың жеке қаражаты есебінен беріліп отыр.

Жалпы жаңа жылыту маусымына 35 орталық қазандық дайындалуы тиіс. Айталық, 64,3 км жылу трассасы, 13,4 мың км электр жүйелері мен 3016 трансформаторлық қосалқы стансалар жөнделіп, 3581 көп қабатты тұрғын үй, бюджеттік саланың 2002 нысаны дайындалмақ. Соның ішінде 1072 нысан білім, ал 592-і денсаулық сақтау саласы бойынша болса, қалған 338-і әлеуметтік нысандар.

Қазіргі кезде қажеттілігі 24,4 мың тонна көмір, 4,9 мың тонна пеллет, 25,1 млн. литр дизель

отынын құрайтын бюджеттік ұйымдарға отын жеткізіле бастады. Осы уақыт аралығында 11 энергия кәсіпорны үшін 40 күнге отынның нормативтік қоры жасақталған. Барлығы 459,1 мың тонна көмір (174,1 мың тоннасы бюджет есебінен) және 34,2 мың тонна мазут (19,7 мың тоннасы бюджет есебінен) дайындау жоспарланыпты.

Сол сияқты өңірде облыс әкімінің тапсырмасына сәйкес блокты-модульді қазандықтар (БМҚ) орнату ісі жалғасуда. Мәселен, жылыту маусымы басталғанға дейін Қарасай ауданында жалпы сомасы 983 млн. теңгеге 3 БМҚ орнату межеленіп отыр. Соның нәтижесінде 409 абоненті бар 10 көпқабатты тұрғын үй орталықтандырылған жылыту жүйесіне қосылатын болады. Дәл осындай жұмыстар Қаратал ауданының Үштөбе қаласында да жүргізілмек. Атап айтқанда, «Үштөбе қаласындағы газ тарату желісінің құрылысы» жобасының аясында ондағы 633 абонентті қамти отырып, 16 көпқабатты

үйге 4 БМҚ орнатылады.

Оған қоса тағы 105 көпқабатты үйді орталық жылыту жүйесіне қосуға бағытталған 40 жобаның жобалық-сметалық құжаттары дайындалып жатыр. Жоба жүзеге асқанда Талғар ауданындағы 13 көпқабатты үйге 11 БМҚ, Қарасай ауданында 12 көпқабатты үйге 3 БМҚ, Еңбекшіқазақ ауданында 65 көпқабатты үйге 20 БМҚ, Панфилов ауданында 15 көппәтерлі үйлер үшін 6 БМҚ орнатылатын болады.

Быттырғы жылы жылыту маусымы барлық жоспарланған жұмыстардың белгіленген мерзімінде атқарылғанының арқасында ойдағыдай өткен еді. Тұрғындардың сұранысын қамтамасыз етуге ерекше көңіл бөлініп, көмірге деген қажеттілік 1,34 млн. тонна болса да, 1,38 млн. тонна көмір сатып алынғанды. Биылғы жылыту маусымы да еш қиындықсыз өтуі үшін дайындық жұмыстарын облыс басшылығы тұрақты назарда ұстап отыр.

ӨЗ ТІЛШІМІЗ.

НЕГЕ?

Дәрігер дабыл қақты

Әлем жұртын алқымнан алып, тынысын тарылтқан пневмония мен тәж тажалы адам баласына торғайды арбап жұтқан айдаһардай үрейлі болып тұр. Екі күннің бірінде осы індеттен бақилық болғандардың саны арта түсуде. Қазақстанда бұл көрсеткіш 200-ге жуықтады. Ауруханалар аузы мұрнынан шығып, науқастарды қабылдайтын орындар жоқ. Кеселмен күресіп жатқан ақхалаттылардың ырқына көнбеген індет, шеңберден шығып барады. Мәселен, «пневмония оттегін қажет ететін ауру. Егер ауа болмаса, дәрі-дәрмектен келер көмек аз» деген ақтаулық дәрігердің халықты оттегі концентраторы мен өкпені жасанды желдету аппараттарын сатып алуға ақшалай қаражат жинауға шақырған үндеуі интернет желісін де жарияланды. Дәрігердің пайымдауынша мемлекет берген оттегі аппараттары науқастарды емдеуге жетпей жатыр.

Бұл енді өзім өлейін деп тұрсам, өлген әкем түсіме кіріптінің кері. Бұқара халықтың екінің бірінің мойнында банктермен шағын несиелік ұйымдарға деген берешегі бар. Өздері, сараңбайдың берген сарқытындай, үкіметтің берген

42 500 теңгесін бірі алып, бірі ала алмай әуірімдеп күнін әрең көріп отырған қарашадан оттегін сатып алуға көмек сұрған дәрігердің бұл әрекеті ащы да болса, «аш иттің артын сұқ ит жалаптының» кері емес пе? Халықтың көз жасынан қорықса, ел-жұртты қырып алмаймыз ба деп сол халықтан жиналған салықпен жалақы алып, бюджетін толықтырып отырған үкімет бай-шонжарларды жинап, тығып жатқан қаражаттарына мына халыққа «оттегі жетіспей жатыр, соны алып беріңдер, елдің дені сауықса, шығарған шығындарың екі еселеніп қайтады» деп, дәрігер емес биліктегі би-болыстар неге үндеу жасамайды?

Қаратабан, қолдары күс-күс болған қарабайыр қарашадан жылу сұрған дәрігерді де түсінуге болады. Жоғарыдағылар айтпаса мен айттайын деген шығар. Ол бейшара да халықтан сұрамағанда басқа кімнен сұрасын? Оның сөзіне қайбір бай-манап пен шенеуік құлағын түре қойсын? Ауру асқынып, ауыздықтауға көнбеген соң, шыбын жаны шырылдаған халыққа өздерің әрекет етпесеңдер, өмірлерің қыл үстінде дегенді меңзеп тұрған жоқ па? Бізде бәрі керісінше. Неге?

А. БҰЛҒАҚОВ

ҚҰЛАҚҚАҒЫС

Құрметті оқырман, «Алатау» қоғамдық-саяси газетіне екінші жарты жылдыққа жазылу басталды. Төрткүл дүниенің назары интернет желілеріне ауғаны ақиқат. Алайда, ондағы ақпараттардың шынайылығынан гөрі шытырмансыз басым. Түрлі сайттардың, блогерлердің жазбаларынан, ала-құла ақпараттардан көз сүрінеді. Шынтуайтына келгенде интернеттегі ақпараттардың ақ-қарасын ажырату да өте қиын. Сондықтан тасқа басқан таңбадай тарихы, тағылымы бар газеттердің қатарында биыл 20 жылдығын атап өтетін «Алатау» қоғамдық-саяси газетіне жазылуды ұмытпаңыз!

16 беттен тұратын басылымда тарихи тұлғалар мен экономика, саясат, мәдениет, денсаулық, білім, заң саласы кеңінен қамтылып, сыни мақалалар жиі жарық көреді. Кереметті интернет желісінен ала саламын деген дүдәмал ойдан аулақ болыңыз. Себебі ондағы жазбалар ауа райындай құбылып тұратынын екінің бірі біле бермейді. Ал қағазға басылып, халыққа жеткен басылымдар қалың оқырманның рухани азығы, әрі сенімді серігі. Ендеше, «Алатауды» айналып өтпеңіз!

БАСПАСӨЗ - 2020

«АЛАТАУ» қоғамдық-саяси газетіне 2020 жылдың 2-ші жартыжылдығына жазылу басталды.

ЖАЗЫЛУ БАҒАСЫ:

редакция арқылы

6 айға – 1820 теңге.

облыстық маңызы бар қалалар үшін

6 айға – 2238,60 теңге.

ауыл тұрғындарына

6 айға – 2350,40 теңге.

Началась подписка на 2-ое полугодие 2020 года на общественно-политическую газету «АЛАТАУ».

ЦЕНА ПОДПИСКИ:

с редакции

на 6 мес. – 1820 тенге.

для города областного значения

на 6 мес. – 2238,60 тенге.

для сельского населения

на 6 мес. – 2350,40 тенге.

ҚҰЛАҚҚАҒЫС

КАРАНТИН ЖАРИЯЛАУ ТУРАЛЫ ЖОСПАР ҰСЫНЫЛДЫ

Мемлекет басшысы Қасым-Жомарт Тоқаев үкімет 5 шілдеден бастап 14 күнге карантин жариялау туралы жоспар ұсынғандығын айтты. Бұл жөнінде ол өзінің Twitter-дегі парақшасында жазған.

«Үкімет 5 шілдеден бастап 14 күнге карантин жариялау туралы (ол ұзартылуы да мүмкін) жоспарын ұсынды. Ертең Ведомствоаралық комиссияның отырысынан кейін Денсаулық сақтау министрі түсініктеме береді», - деп жазды Президент. Еске сала кетсек, бұған дейін мемлекет басшысы Қасым-Жомарт Тоқаев мемлекеттік комиссияға наурыз-мамыр айларындағыдай қатаң карантин режимін енгізу мәселесі бойынша ұсынысты әзірлеуді тапсырған болатын.

Сонымен қатар, Денсаулық сақтау министрі Алексей Цой ОКҚ-да өткен брифингте елімізде коронавирусқа байланысты эпидемиологиялық жағдайға әсер етудің екі нұсқасы қаралып жатқанын айтқан болатын.

Министрдің сөзінше, карантин енгізілмесе елде тамыздың аяғында күніне 27 мың адам вирус жұқтырып, ауруханаға жатқызылады және төсек-орын мұқтажығы 300 мыңға дейін өседі. Ал екі апта карантин енгізсе, тамыздың соңына таман күніне 8 мың адам дертке шалдығып, ауруханаға жатады, стационарда 80 мың орын керек болмақ. Бір айлық карантин енгізсе, тамыздың аяғына таман күніне вирус жұқтырған 2,5 мың адам ауруханаға түседі және 30 мың орын қажет болады.

Цой бір айлық карантин індетті тоқтатудың «тиімді жолы» деп санайды. Министр індетпен күресудің үш кезеңдік жоспарын ұсынды. Жоспар екі апталық дайындық кезеңінен, екі аптадан төрт аптаға дейінгі карантиндік кезеңнен және посткарантиндік кезеңнен

тұрады. «Дайындық кезеңінде денсаулық сақтау жүйелерін ресурспен қамту, халықтың медициналық көмекке өткір мұқтажығын қанағаттандыру және медициналық қызметкерлерді ұйымдастырушылық дайындау қажет», - деді Цой.

Министрдің айтуынша, карантин инфекцияның халық арасында жалпай тарауын тежейді. Сондай-ақ, Цой елде пневмонияның да өршіп кеткенін алға тартқан. «10 маусымнан бері COVID-19 ауруының клиникалық белгілері бар, бірақ ПТР нәтижесі теріс пневмония жағдайларының едәуір өскенін байқап отырмыз. Соңғы күндері мұндай пневмония жағдайларының тәуліктік көрсеткіші 2,5 мыңға жетті. Біздің сарапшылар эпидемиологиялық ахуал өрлеуінің үш сценарийі бойынша вирус жұқтыру саны мен қажетті инфрақұрылым жөнінде болжам жасады», - деді ол.

«АЛАТАУ-АҚПАРАТ»

БАҒДАРЛАМА АЯСЫНДА

Алматы облысында қазіргі кезде «Жұмыспен қамту жол картасы» аясында 11 326 жұмыс орны құрылды, соның ішінде 5663 адам жұмыспен қамту орталықтары арқылы екі қолға бір жұмыс тапқан. Бұл жөнінде Алматы облысы әкімінің баспасөз қызметі мәлімдеді.

11 МЫҢНАН АСТАМ ЖҰМЫС ОРНЫ ҚҰРЫЛДЫ

Облыстық жұмыспен қамтуды үйлестіру және әлеуметтік бағдарламалар басқармасының мәліметінше, жұмыспен қамту орталықтары арқылы жұмысқа тұрған 5663 адамның 30%-і немесе 1699 адам - жұмыссыздар қатарындағы жастар, 8,5% немесе 472 адам – аз қамтылғандар, 2,2% немесе 124 адам – мүгедектер. Жалпы бүгінгі күні облыс бойынша «Жұмыспен қамту жол картасы» аясында 899 жоба жүзеге асырылуда, бұл жоспарланған 977 жобаның 92% құрайды.

ШАРА

ОНЛАЙН РЕЖИМДЕ ӨТЕДІ

Эпидемиологиялық ахуалға байланысты бұған дейін Елорда күніне жоспарланған барлық іс-шаралар тоқтатылып, онлайн режимде өтпекші. Бұл жөнінде бас қала әкімдігінің ресми сайты мәлімдеді.

Шаралар тек онлайн режимде өтеді. Бұл туралы қалалық мәдениет басқармасы хабарлады. Мысалы «Домбыра күні» шарасын тұрғындар Қазақстан телеарнасынан онлайн режимде тамашалай алады. Іс-шаралардың көпшілігі әлеуметтік сипатта болады – ерекше қажеттіліктері бар балаларға арналған реабилитациялық орталық, жұмыссыз әйелдерге ШОБ негіздерін үйрететін «Кәсіпкер ана» әлеуметтік орталығы, Жағалау ауданын-

да жедел жәрдем стансасы мен «Доктор у дома» медицина орталығы және басқа да әлеуметтік нысандардың ашылуы болады. Шараларға қатысатын адамдар саны шектелген.

Сонымен қатар, үй кезегіндегілер мен үлескерлерге пәтер кілттері тапсырылады – қатысушылар саны шектеулі және санитарлық нормалар қатаң сақталады. Медицина беттерде тағылуы мен әлеуметтік қашықтық сақтаулы басты назарға алынбақ.

ЖАҢА ВИРУС ЖАЙЛЫ АҚПАРАТ ШЫҚТЫ

Қытай ғалымдары жазған шошқа тұмауы жаңа емес, ол осыған дейін де белгілі шошқа тұмауының бір түрі екені жөнінде ақпарат пайда болды. Оны Дүниежүзілік денсаулық сақтау ұйымы денсаулық сақтау саласындағы төтенше жағдайлар бойынша бағдарлама директоры Майкл Райан Женевада өткен брифингте мәлімдеген.

«Адамдарды сабырға шақыру маңызды. Бұл жаңа вирус емес екенін, қадағалаудағы вирус екенін айту қажет. Біз мұны бақылауда ұстап отырмыз»,– дейді ол. Айтуынша, қытай ғалымдары жазған вирус 2016 жылы шыққан құс тұмауына ұқсас еуразиялық шошқа тұмауының бір түрі. Жазбада бұл вирустың, әсіресе, шошқа популяциясы арасындағы эволюциялық дамуы жайлы ақпарат бар.

Айта кетейік, осыған дейін Дүниежүзілік денсаулық сақтау ұйымының (ДДСҰ) басшысы Тедрос Адханом Гебрейесус коронавирус инфекциясының шошқа тұмауына қарағанда он есе қауіпті екенін мәлімдеген болатын. Гебрейесус шошқа тұмауы пандемиясының 2009 жылдың қаңтарынан 2010 жылдың тамызына дейін созылғанын және осы уақыт ішінде 1,6 миллионнан аса адамның жұқтырғанын атап өтті. Тұмаудан 18 449 адам көз жұмған.

«АЛАТАУ-АҚПАРАТ»

МЕМЛЕКЕТТІК ТІЛ

ІРГЕЛІ ІСТЕР АТҚАРЫЛУДА

Бүгінгі таңда еліміздегі тіл саясаты Қазақстан Республикасы Конституциясы, Қазақстан Республикасының Тіл туралы заңы және Тілдерді қолдану мен дамытудың ұзақ жылдық бағдарламасы негізінде жүзеге асырылып келе жатқаны баршаға мәлім. Осы орайда білікті де білімді басшы Айгүл Қалысбаеваның жетекшілігімен Алматы облысының «Тіл» оқу-әдістемелік орталығы Текелі қалалық филиалында да іргелі істер атқарылуда.

Филиал меңгерушісі Айгүл Ермұханқызының айтуы бойынша, қалалық филиал оқытушылары мемлекеттік тілді оқытудың әдіснамасын жетілдіру және стандарттау мақсатында облыстық орталықтың ұйымдастыруымен өтетін шараларға: «Тілдерді оқыту: тиімді әдіс, ортақ тәжірибе» атты біліктілікті арттыру және «Тілді меңгерудің заманауи әдіс-тәсілдері» тақырыбындағы біліктілікті арттыру семинарларына қатысып, білімдерін жетілдіріпті. 2020 жылы мемлекеттік тіл бойынша 2 топтағы 20 тыңдаушы А1, А2 деңгейі бойынша қабылданып, дәріс алуда. Сабақ барысында тыңдаушыларға мемлекеттік тілді оқытудың инфрақұрылымын дамыту мақсатында «интербелсенді тақта», «ақылды указка» техникалық құралдары қолданылады. Оқыту бағдарламасына сәйкес сабақ жоспары 96 сағат, 48 сабақ және 2 деңгейі бойынша курс жүргізіледі. Атап айтқанда, А1 – қарапайым деңгей, А2– базалық деңгей. Курс мерзімі әр деңгей бойынша 6 ай. Мемлекеттік тілді оқыту процесінде тілдің қолдану

- аясы төмендегі салалар бойынша көрсетіледі.
1. Жеке өмір саласы–тіл үйренушінің отбасы, достары.
 2. Қоғамдық сала-қоғам мүшесі ретінде адамның әр түрлі қоғамдық ортадағы қарым қатынасы.
 3. Кәсіби сала-адамның кәсібі, қызметімен байланысты сала.
 4. Білім саласы-оқу орнында оқуымен байланысты қарым-қатынас саласы.

Осы салаларға қатысты диалогтар, сөздіктер құрастырылып, әр тыңдаушыға таратылып беріледі. Солар арқылы бір-бірімен сұхбаттасу әдісі жиі қолданылады. Бұл әдіс мемлекеттік тілді оқыту үдерісінде өз жемісін беруде. Бірінші жартыжылдықта 71 адам Қазтест тапсырып, мемлекеттік тілді меңгеру деңгейін анықтады. Бұл туралы әр айдың 25 жұлдызы қарсаңында облыстық орталыққа мәлімет беріліп тұрады. Үстіміздегі жылдың ақпан айында «Шеттілдік сөздердің емлесі» тақырыбында орталықта қалалық семинар өткізілді. Іс-шараға қала мектептерінің бастауыш сынып мұғалімдері мен тіл мамандары қатысты.

«2020 жылдың 16 наурызынан қашықтан оқу басталып, орталық оқытушысы А.Ж.Алимбаева қашықтан дәріс беруде. Латын әліпбиі бойынша тыңдаушылар қашықтан курсты аяқтап, анықтамалары табыс етілді. Іс-шара барысында карантин режимі толықтай сақталып, бетперде мен қолқаппен қамтамасыз етіліп, бес тыңдаушыдан орталық қабырғасында курсты аяқтауы туралы анықтамалары берілді. Филиалда ұйымдастырылған әр іс-шара туралы мақала қалалық «Текелі тынысы» газетінде жарияланып тұрады, – дейді Айгүл Ермұханқызы.

Ш. ХАМИТОВ.

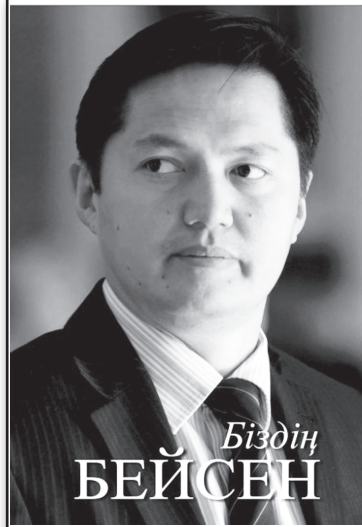
ТҮЛҒА

БЕЙСЕН ҚҰРАНБЕК ТУРАЛЫ КІТАП ЖАРЫҚ КӨРДІ

Танымал журналист Бейсен Құранбек туралы жаңа кітап жарық көрді. Кітап «Біздің Бейсен» деп аталады. Жинақта қазақ елінің біртуар перзенті, тірісінде аты аңызға айналған тележурналистика тарланы – Бейсен Абайұлы Құранбектің дүниеден өтуіне байланысты жазылған естеліктер, көңіл айту жеделхаттары, ақындардың арнау өлеңдері топтастырылған.

Кітапты марқұмның үзеңгілес достары Серік Әбікенұлы, Досан Атантаевтердің бастамасымен қарымды қаламгер Есболат Айдабосын, Ришад Тұрғанбай, Арай Жүндібәева, Ақхелең Рахаддин, Жансая Шыңғысхан сынды азаматтар мен азаматшалар құрастырған. «Ел-шежіре» баспасынан 1000 данамен жарық көрген жинаққа баспа басшысы Дәулет Әшімхан үлкен қолдау көрсеткен. Басылым Бейсен Құранбекті құрметпен еске алушы қалың қауымға арналған.

ӨЗ ТІЛШІМІЗ

Біздің Бейсен

КАК БЛАГОДАРЯ РАЗВИТЫМ ЭЛЕКТРОННЫМ СЕРВИСАМ АО «ЕНПФ» ОКАЗАЛ СВОИМ ВКЛАДЧИКАМ СВЫШЕ 7 МИЛЛИОНОВ УСЛУГ?

На 1 мая 2020 года почти 90% своих услуг Единый накопительный пенсионный фонд выполняет в электронном формате. Несмотря на введенный в Казахстане режим чрезвычайного положения и карантин, количество полученных услуг вкладчиками ЕНПФ не только не уменьшилось, но даже увеличилось по сравнению с аналогичным периодом 2019. Ведущую роль в этом сыграла налаженная система предоставления услуг в электронном формате.

За первые четыре месяца 2020 года вкладчиками и получателями ЕНПФ было оказано свыше 7 миллионов услуг, а точнее 7 086 954. Это выше показателя прошлого года на 15,3%. 6,4 миллиона услуг оказано в электронном формате. На данный момент самой популярной услугой является получение выписки с индивидуального пенсионного счета, более 6,5 миллиона раз вкладчики выбирали эту услугу. По сравнению с показателями на 1 мая 2019 года цифра выросла на 26%. Почти 6,3 миллиона раз выписка была получена в электронном виде. Это говорит о том, что вкладчики фонда оценили преимущества Личного кабинета как на сайте, так и в мобильном приложении ЕНПФ, ведь любой гражданин может буквально в два-три клика получить выписку и контролировать свои накопления.

Напомним, что в Личном кабинете можно получить не толь-

ко выписку, но и целый ряд услуг, предоставляемых ЕНПФ. Например, внести изменения и дополнения в свои реквизиты, получить справку о наличии ИПС, подать заявление о назначении пенсионных выплат в связи с установлением инвалидности 1 или 2 группы бессрочно, отслеживание статуса заявления на выплату и (или) переезд и многое другое.

Кроме того, вот уже на протяжении года процедура открытия пенсионного счета в ЕНПФ упрощена. В соответствии с внесенными изменениями в Закон о пенсионном обеспечении Республики Казахстан, для открытия ИПС по учёту обязательных пенсионных взносов физическому лицу с января прошлого года не нужно обращаться в офисы обслуживания ЕНПФ с целью оформления заявления об открытии ИПС. Сейчас, если у физического лица отсутствует ИПС в ЕНПФ, то он открывается автоматически при поступлении первого взноса. Таким образом, за первые четыре месяца 2020 года было открыто свыше 1 миллиона ИПС, что выше показателей прошлого года почти в 12 раз.

Отметим, что несмотря на прекращение действия режима чрезвычайного положения, в городах Казахстана сохраняется карантинный режим. По этой причине, а также учитывая сложившуюся ситуацию с распространением коронавирусной ин-

фекции (COVID-19), ЕНПФ оставил ряд ограничительных мер и информирует, что с целью защиты жизни и здоровья граждан, а также обеспечения безопасности населения, подразделения Фонда осуществляют бесконтактный прием документов, с привлечением на работу в офисе не более 50% специалистов от штатной численности отделения филиала.

Дежурные работники Фонда по предварительной записи осуществляют бесконтактный приём документов по услугам, которые невозможно получить в электронном формате, при соблюдении строгих санитарно-эпидемиологических мер и принципов социального дистанцирования. К услугам, которые невозможно получить онлайн, относятся:

- оформление заявлений о назначении пенсионных выплат в связи со смертью вкладчика / получателя (погребение);
- оформление заявлений о назначении пенсионных выплат в связи со смертью вкладчика / получателя (наследство);
- оформление заявлений о назначении пенсионных выплат в связи с выездом на постоянное место жительства за пределы Республики Казахстан (в исключительных случаях, по требованию потребителя услуг Фонда);
- оформление заявлений о переводе пенсионных накоплений из АО «ЕНПФ» в страховые организации.

УРОВЕНЬ ЗНАНИЙ КАЗАХСТАНЦЕВ О ПЕНСИОННОЙ СИСТЕМЕ ПОВЫСИЛСЯ

Подведены итоги ежегодного независимого социологического исследования, определившего уровень финансовой грамотности населения в сфере пенсионного обеспечения.

Исследования проводились «Центром стратегических исследований», методом массового анкетного опроса городского и сельского населения 14 областей Казахстана и 3 городов республиканского значения. В общей сложности было опрошено 3000 респондентов в их числе наёмные работники, самозанятые и безработные. Отметим, что большую часть респондентов (899 или 29,97% от всего числа опрошенных) составили занятые в сфере коммерческого бизнеса. Далее с большим отрывом оказались те, кто занят в производственном бизнесе – 386 респондентов или 12,87% от общего числа опрошенных. Третьей значительной группой среди опрошенных стали работники сельского хозяйства – 368 человек или 12,27 %. Меньше всего оказалось тех, кто занят в сфере науки – 30 респондентов или 2,87% от всего числа опрошенных относят себя к данной сфере деятельности.

Основной блок вопросов анкеты исследования состоял из 24 вопросов, направленных на выявление финансовой грамотности населения Казахстана в сфере пенсионного обеспечения.

Результаты опроса показали, что повысился уровень осведомленности населения о накопительной пенсионной системе.

Базовый уровень финансовой грамотности составил 63,4% (предыдущий показатель за 2018 год равнялся 60,2%, за 2017 год 58,2%).

Продвинутый уровень финансовой грамотности составил 26,9% респондентов (25,3% в 2018 году, 24,7% в 2017 году).

Как мы видим из года в год идёт постепенный рост в уровне знаний и финансовой грамотности населения.

Для подтверждения базового уровня необходимо было ответить на ряд вопросов. В частности, кто является оператором накопительной пенсионной системы; функции ЕНПФ; какие бывают виды пенсионных взносов и пенсионных выплат и т.д.

Практически по всем вопросам оценки базового уровня знаний наблюдался рост доли верных ответов.

Так, доля верных ответов о видах пенсионных выплат возросла с 37% до 45%, доля верных ответов о видах пенсионных взносов также возросла с 74% до 77%, о функциях ЕНПФ - с 52% до 79%, о том, кто является оператором накопительной пенсионной системы - с 60% до 64%.

И только вопрос о пенсионном возрасте с каждым годом становится все труднее для респондентов. Так, в 2017 году – когда пенсионный возраст для женщин составлял 58 лет, для мужчин – 63 года – доля верных ответов составляла 80%. Начиная с 2018 года пенсионный возраст для женщин поднимается на 0,5 года ежегодно до достижения отметки в 63 года в 2027 году. В связи с этими изменениями, в 2018 году доля верных ответов о пенсионном возрасте снизилась до 78%, в 2019 году – до 53%.

Для оценки продвинутого уровня вопросы были сложнее: какая организация инвестирует пенсионные накопления, вопросы касательно инвестиционного дохода, пенсионного аннуитета, гарантии сохранности пенсионных накоплений, налогообложения в накопительной пенсионной системе и др.

Так, доля верных ответов на вопрос об организации, которая инвестирует пенсионные накопления выросла с 15% до 30%, о том, что пенсионные накопления инвестируются в различные финансовые инструменты и приумножаются за счет инвестиционного дохода – с 35% до 38%, о налогообложении пенсионных выплат с 22 до 28%.

Результаты опроса показали, что большая часть респондентов осведомлена об основных функциях ЕНПФ, что говорит об общем понимании роли ЕНПФ для накопительной пенсионной системы, а также большая часть населения придерживается мнения, что основным источником их финансового благосостояния будут пенсионные накопления именно из ЕНПФ. Так ответили 1437 респондентов, или 47,9 % от общего числа опрошенных. Вторым по значимости, согласно мнению респондентов, является пенсия от государства – 23,63%, а вот на иные сбережения рассчитывают только 11,57% от общего числа опрошенных.

Важно и то, что основным источником информации о накопительной пенсионной системе для респондентов является официальный сайт ЕНПФ и офисы обслуживания фонда. В процентном соотношении первый способ актуален для 29% опрошенных, второй для 23,8%. На третьем месте среди источников информации является получение информации от знакомых 12,6%. Не менее популярным источником информации является мобильное приложение ENPF, с его помощью о работе фонда узнают 9,2% респондентов.

В ходе исследования также были выявлены темы, которые требуют дополнительного разъяснения населению. Это, к примеру, такие вопросы, как основная цель пенсионных накоплений, их инвестирование и гарантия сохранности, возможность прогнозирования своей пенсии, размер и условия уплаты добровольных пенсионных взносов, уплата обязательных пенсионных взносов в рамках единого совокупного платежа.

Выводы исследования будут учтены в ходе реализации стратегических задач по информационно-разъяснительной работе среди населения Казахстана о пенсионной системе в целом.

ИНФОРМАЦИОННОЕ СООБЩЕНИЕ

КАК СЕЙЧАС РАБОТАЮТ ФИЛИАЛЫ АО «ЕНПФ»?

В Казахстане в последние недели началось поэтапное снятие введенных карантинных ограничений. При этом очень важно учитывать текущую ситуацию с распространением коронавирусной инфекции (COVID-19) и сохраняющийся карантин в некоторых городах нашей республики. В этой связи Единый накопительный пенсионный фонд сообщает о том, что в пяти региональных филиалах (Акмолинская, Актюбинская, Костанайская, Кызылординская и Северо-Казахстанская области) и филиале города Нур-Султан начался постепенный переход на очную форму обслуживания вкладчиков и получателей Фонда.

Отмечаем, что ЕНПФ вводит ряд ограничительных мероприятий в этих филиалах, в частности, приём осуществляется по предварительной записи. Это очень легко сделать на корпоративном сайте enpf.kz буквально в два-три клика. Перейдя по вкладке «Электронные сервисы», вы можете кликнуть на баннер «Забронировать очередь на обслуживание», далее вы можете самостоятельно выбрать удобное для вас время посещения нашего филиала. Режим работы филиалов с 9:00 до 18:00, суббота и воскресенье выходные дни.

Отметим, что во время обеденного перерыва с 13:00 до 14:00 операционный зал будет

закрыт на проветривание, влажную уборку и дезинфекцию/кварцевание. Кроме того, предусмотрены два технических перерыва по 15 минут в первой и второй половине дня для дезинфекции рабочих поверхностей, стульев, ручек дверей, поручней и т.д., проветривания помещений.

В остальных регионах до 15 июня включительно АО «ЕНПФ» оставил ряд ограничительных мер. Так, с целью защиты жизни и здоровья граждан, а также обеспечения безопасности населения, подразделения Фонда осуществляют бесконтактный прием документов, с привлечением на работу в офисе не более 50% специалистов от штатной численности отделения филиала.

Режим работы филиалов по бесконтактному обслуживанию в будние дни с 9:00 до 18:00 с обеденным перерывом с 13:00 до 14:00. С адресами филиалов, работающих в бесконтактном режиме, вы можете ознакомиться на сайте enpf.kz.

Дежурные работники Фонда по предварительной записи осуществляют бесконтактный приём документов по услугам, которые невозможно получить в электронном формате, при соблюдении строгих санитарно-эпидемиологических мер и принципов

социального дистанцирования. К услугам, которые невозможно получить онлайн, относятся:

- оформление заявлений о назначении пенсионных выплат в связи со смертью вкладчика / получателя (погребение);
 - оформление заявлений о назначении пенсионных выплат в связи со смертью вкладчика / получателя (наследство);
 - оформление заявлений о назначении пенсионных выплат в связи с выездом на постоянное место жительства за пределы Республики Казахстан (в исключительных случаях, по требованию потребителя услуг Фонда);
 - оформление заявлений о переводе пенсионных накоплений из АО «ЕНПФ» в страховые организации;
- Иные виды услуг ЕНПФ, например, получение выписки с индивидуального пенсионного счета, изменение реквизитов, заключение договоров о пенсионном обеспечении за счёт ДПВ и т.д., вы можете получить, не выходя из дома, в режиме онлайн посредством мобильного приложения ENPF и Личного кабинета, размещённого на корпоративном сайте Фонда www.enpf.kz (пошаговые инструкции по порядку получения электронных услуг прилагаются в соответствующих разделах).

Кроме того, работники Фонда всегда готовы оказать вкладчикам (получателям) консультацию по вопросам накопительной пенсионной системы и дистанционное сопровождение получения электронных услуг Фонда посредством:

- 1) обращения посредством телефонной связи у дежурных сотрудников региональных отделений (список которых размещен на сайте enpf.kz);
- 2) обращения в call-центр Фонда по короткому номеру 1418;
- 3) чат-бота в Whats app, Viber, Facebook, ВКонтакте по телефонному номеру +7 777 000 14 18;
- 4) онлайн-консультанта на корпоративном сайте Фонда www.enpf.kz;
- 5) посредством направления обращений по электронной почте enpf@enpf.kz;
- 6) аккаунтов в социальных сетях: Instagram, Facebook, ВКонтакте, twitter Telegram, Одноклассники.

Дополнительно предусмотрено получение услуг ЕНПФ посредством направления пакета документов почтовой связью (АО «Казпочта») с возможностью предварительной онлайн проверки пакета документов на корпоративном сайте Фонда.

БҮГІНГІ КҮН ТАҚЫРЫБЫ

Оналайн-тренинг Жалғас

ЕЛІМІЗДЕ 200-ГЕ ЖУЫҚ ТРЕНИНГ ОРТАЛЫҚТАРЫ БАР. БҰЛ ТІРКЕЛГЕНДЕРІ. АЛ ТІРКЕЛМЕГЕНІ ҚАНША? ОҒАН ШЕТ ЕЛДЕН КЕЛІП, ТРЕНИНГ ӨТКІЗЕТІНДЕРДІ ҚОСУҒА БОЛАДЫ. БАРЛЫҚ ЖИЫНДАР АҚЫЛЫ. СОҒАН ҚАРАМАСТАН, ТРЕНИНГ – ТРЕНД. ТІПТІ, ӘЛЕУМЕТТІК ЖЕЛІ АРҚЫЛЫ ОНЛАЙН ӨТЕТІНДЕРІ ДЕ БАР. ТАҚЫРЫП АУАНЫ ДА ӨРТҮРЛІ. ҚАЗІРГІ КАРАНТИН УАҚЫТЫНДА ТАПТЫРМАС ДҮНИЕ ДЕРСІЗ. ДЕСЕ ДЕ, ОН-СЫЗ ДА ТАБЫСЫНАН АЙЫРЫЛЫП, БІРДІ БІРГЕ ЖАЛҒАП ОТЫРҒАНДАР ШЕ? ТРЕНИНГ СӘН, ЭПИДЕМИЯҒА АЙНАЛДЫ. НЕЛІКТЕН?

Бүгінде әлеуметтік парақшасында «подписчик», яғни, тіркелушілер саны көп дегендері тренер, мотиватор, ұстаз болып кеткендей. Қалайық-қаламайық, қазіргі қоғам осыны қажет етіп отыр. «Бақытты әрі бай болудың» жолын шындап «меңгергіңіз» келсе, онлайн-тренингке қатысуға болады. Байығысы келмейтін адам жоқ. Онлайн-тренинг оңай және жылдам баюдың жолын үйретер болса, неге байымасқа? Әлде бірден мотиватор болып кетеміз бе? Одан қалса, әлеуметтік парақшаңызды дамытқыңыз келеді ме? Ол-оңай, 6 күндік онлайн курстардан бастап, 1 айдан асатын марафонға қатысып-ақ керек білімді меңгеріп шығасыз. Дәмді тағамдар пісіріп үйренгіңіз келеді ме? Тәттінің дайын мәзірін сатып ала салсаңыз болады.

Онлайн деген тренинг, марафон, коучинг сабақтардың құны бірдей емес. Бірі бағасын ашық айтса, ендібірінікін менеджеріне, жекесіне шығып қана білуге болады. Мәселен, қазір көптің аузынан түспей жүрген «Түпсанаға» қатысқыңыз келсе, бес сабақтың бағасы – 7 мың теңге. Тек карантиндік жағдаяттарға байланысты 4 мың теңгеге арзандатылған. Ал «Мотиватор-коуч» сабағын алғыңыз келсе, 400 мың теңге төлесеңіз жетеді. Ал 3 айлық марафонға қатысу құны – 150 мың теңге. Баға осылай жалғаса береді. Онлайн-сабақтардың да тақырыбы әртүрлі. Бірі – сананы өзгертуге жол сілтейді, бірі – оңай баюдың жолын үйретеді, кейбірі – «жетістікке» жетудің кілтін көрсетеді. Одан қалса, әдемі фото жасап, видеоны өңдейтіні де бар. Бизнес ашып, кәсіп бастаймын дегенін де ұмытпайық. Бастысы – мақсат пен қалтаңыз көтерсе болғаны.

«Онлайн-тренинг өткізу сәнге айналып барады. Бұл ақша табудың жолы ма, әлде шын мәнінде оқырманға онлайн-тренингтер мотивация бере ме?» деген сауалға жауап іздеп көрген едік. Мысалы интернет әлемінде «Құралай ханым» деген атаумен таныс коучер: «Мұның бәрі сұранысқа байланысты. Мәселен, ағылшын тілінде онлайн сабақ өте көп. Өйткені, ағылшын тілі сұранысқа ие. Балаларымыздың шет тілін білгенін, олардың шетелдерде оқығанын, ірі компанияларда жұмыс істегенін қалаймыз. Осыған дейін де қазақстандық ірі компаниялар шетелдік коучтарды алып келіп, қызметкерлерін арнайы оқытады. Әрі олардың елімізге тегін келмейтіні тағы белгілі. Бұл тәуелсіздік алған кездері басталған үрдіс. Сол кездері «коучтардың келгені дұрыс емес» деген пікірлер айтылған жоқ. Қазір неге онлайн-тренингтердің көбейгені қоғамның назарына ілініп отыр? Себебі, жаппай бұқара осы салаға мойын бұра бастады», – деген пікірін білдірді. Жалпы, Құралай Ошақбаеваның тікелей эфирде өтетін тренингтерінің құны – 5 мың болса, әр қаладағы кездесулердің бағасы – 20 мың теңге. Бір қуантарлығы, «Quralai_hanum» төтенше жағдайға байланысты Instagram-дағы 1,1 млн. оқырманына күнделікті 5:30, 20:00-де тегін психологиялық сабақ өткізуде. Ұзақтығы – 1 ай.

Ал ақылы түрде өткізіп жүргендері қаншама? Бағасын тек сәл-пәл арзандатып қойған. Медиа саласына қатысты 6 күндік марафон құны – 4800 теңге (төтенше жағдайға дейін 10 мың теңгенің айналасында болған). 6 күннің ішінде

сіздің миыңызға интернет-маркетинг, SMM, дизайн, копирайтинг, мобилография, жеке бренд тақырыбын құйып шығады. Ұзаса 2 сағат болатын, жиынтығы 12 сағаттың ішінде осы тақырыптың барлығын меңгеріп шығу қиынның қиыны. Бұл жөнінде Талдықорған қаласындағы Оқушылар сарайының үйірме жетекшісі Жансая Қабден:

– Өз басым мұндай дүниеге қызықпаймын. Сол үшін мән бермеуге тырысамын. Сондықтан керек емес деп ойлаймын. Өйткені, бір адам ойлаған затты екінші адам да ойлай алады. Біреудің қолынан келген нәрсе екіншінің де қолынан келеді емес пе? Ол үшін ақша төлеп, білетініңді қайта тыңдау дұрыс емес деген пікірдемін. Егер адам шын ниетімен қалап, мен осыны үйренемін десе, оның басқа да тәсілдері бар. Дамыған заманда өмір сүрудеміз. Қажетіңді интернетке, ютуб желісіне жазсаң, алдыңнан шыға келеді, – деген пікірде. Ал мамандардың пікірі қандай?

Мамандар «тренинг өткізу – алаяқтықпен тең» дегенді алға тартады. Ал кейбіреулер мұндай тренингтердің де пайдасы бар дейді. «Тренингтің екі түрі болады: бизнес тренинг және әлеуметтік-психологиялық тренинг. Бизнес тренингтердің дамуы глобализациялық проблемаларға байланысты. Заман адамдардан белгілі білімді талап етеді. Сондықтан, бизнес тренингтер қажеттілікке ие болып жатыр. Бизнес тренинг – сыртқы қажеттіліктер. Ал әлеуметтік-психологиялық тренинг – ішкі қажеттілік. Сондықтан, бұл мәселеге басқаша қарауымыз керек. Ең қауіптісі де осы жерде. Әлеуметтік-психологиялық тренингтердің аудиториясын қарайтын болсақ, көбінесе әйелдер, жастар. Психологиялық тренингтердің көбеюінің тағы бір факторы – саясат.

Тіл білуге де мүмкіндік бар. Тіпті тігінші немесе шаштараз болғыңыз келсе де, курсқа барыңыз. Ал әлеуметтік ахуалыңызды тренинг арқылы түзеу мүмкін бе? Қазақта «аңқау елге – арамза молда» деген жақсы сөз бар. Ел аңқау болса, ондайлар көбейе беретіні жасырын емес. Бұл да елдің бүгінгі даму деңгейін көрсетеді. Тренингке ешкім қатыспаса, мұндай онлайн сабақтар да көбеймес еді. Сұраныс болғаннан кейін барлығының саны артып келеді. Байқасаңыздар, тренинг өткізіп жүргендердің кейбірі нақты бір мамандықты терең меңгерген адамдар емес. Дәрігерліктен не болмаса мұғалім болғысы келмеген немесе әр жұмыстың басын бір шалып, орнын таба алмай, құр қарап отырғанша, аннан-мұннан оқып алғанын неге пайдаланбасқа деп жүргендер секілді.

Жақында ғана оқырман саны 2 миллионға жуық supermamasita мен Әлішер Елікбаевтың сатылымды курстарын көзім шалып қалған еді. «Supermamasita» атымен таныс Әлия Байтуғаева өз парақшанды жүргізу, оқырман жинау, фото-видео монтаждауға бағытталған курсын 165 мың теңгеге бағалапты. Арасында сүйікті оқырманына 50 пайыз жеңілдік жасайды екен.

Әлішер болса, өз білімін де 200 мың айналасында бағалапты. Ойыңызда жүрген идеяны бір ретке жинақтап, табыс табудың жолы туралы 48 сағаттық аудионұсқадағы курс. Осы орайда сабақтар арқылы баюды мақсат тұтатындарға қатысты неге тез байығысы келеді? Еңбек еткісі келмей ме? деген сауал туындайды. Оған:

«Адамдардың материалдық құндылыққа деген ынтасы өте жоғары. Баю деген сөз – бір тренинг немесе бір сабақтан пайда болатын нәрсе емес. Байсалды, күрескер, табанды адамдар ғана жеңіске қол жеткізе алады. Ал тренингке қатысатынның барлығы дерлік, іскер адам деп айта алмас едім. Үйде отырған, жалқау, еңбек еткісі келмейтін, шаруаға қырсыз, күні-түні ұялы телефон шұқылап отырған біреулер ғана. Шын мәнінде, іскер адамдардың ондай «жеңіл-желпі» сабақтарға қатысатын уақыты да жоқ. «Қисық адамның көлеңкесі де қисық» дейді ғой. Мұндайдан пайда бола ма?», – дейді дінтанушы Ерлан Матаев.

Психологияның саясаты бойынша адамдарды бір-бірден жинағаннан олар аз келеді. Сондықтан, топтық психология пайда болды. Мысалы, адамдарды бір топқа жинап, бір мәселені талқылау», – дейді психолог Азамат Бейсетов. Шынымен де, адамның ішкі жан дүниесі мазасыз болады. Адамға қойылатын талап та артқан сайын, адамның күйзеліске ұшырауы жиілейді. Жан дүниесіне тұрақтылық табу үшін осындай тренингтер іздей бастайды. Психологқа бара алмайды, себебі ақысы жоғары және қоғамның көзқарасы да оңды емес. Сол себепті, адамдар өздеріне қолайлы орын іздеп, өзімен пікірі бір аудиторияда тоғысады.

«Жақсы ойлары көп. Санаңыз жаңа дүниеге, өзгеріске, тұлғалық дамуға ашық болса, пайдалы болары анық. Мұның бәрі ниетке байланысты. Сынап, мінеу үшін тыңдасаңыз, негатив табасыз. Үйрену, білу, сезіну үшін тыңдасаңыз позитив, өзіңізге қажет нәрсе аласыз. Не үшін тыңдағыңыз келеді, пікір соған байланысты өрбиді. Жеке бастың өсуіне қатысты тренингтерге қызығамын. Ішкі түйсік, визуализация сынды дүниелер», – дейді тыңдаушылардың бірі Аяулым Әсембекқызы.

Ақылы жолмен білім үйретуге болады. Экономикалық сауат ашуға болады. Қаржылық сауатыңызды арттыра аласыз.

P.S.

Кей адам онлайн-сабаққа қажеттілік үшін барады. «Үйренсем-білсем» деген талаппен баратындар тағы бар. Бірақ, біреудің өмірін немесе тағдырын өзгерте алмайтынымыз анық. Мүмкін, дұрыс жол сілтеп, тура жолға салатын шығар. Бірақ барлығына бірдей баюға мүмкіндік туа ма екен?..

ТӘЖТАЖАЛ

Бүкіл әлемге тырнағын батырып, талай елдің экономикасын сансыратқан коронавирус дертін жұқтырғандар саны бүгінде дүниежүзінде 10 миллионнан асып үлгерген. Дендеген дерт біздің елде де әлі сейілер емес. Керісінше күн санап күш алып, ушығып барады.

ДЕРТ ЕНДЕП БАРАДЫ

Деректерге сүйенсек, эпидемия басталғалы бері 500 мыңнан астам адам осы індеттен қайтыс болыпты. Әлемде науқастар саны бойынша АҚШ алғашқы орында тұр. Мұнда 2,5 миллион адамнан коронавирус анықталып, 128 мыңнан астам науқас қайтыс болған. Дүниежүзілік денсаулық сақтау ұйымы әлемде коронавирус инфекциясының қарқын алып бара жатқанын айтып дабыл қағуда. Ұйым басшысының хабарлауынша, пандемияның басылар түрі жоқ, керісінше күннен күнге кең тарап, әлемге жайылып барады. Сондай-ақ, карантин шаралары жеңілдетілгеннен кейін бірқатар мемлекеттерде індет ушыға бастағанын жеткізген ДДСҰ басшысы Қазақстанды да коронавирус жылдам таралып жатқан елдер қатарына қосқан.

2 айға созылған төтенше жағдай режимі аяқталып, карантин шаралары босаңсығаннан кейін елде Covid-19 вирусын жұқтырушылар саны еселеп артып кетті. Тіпті өлім-жітім күн санап көбеюде. Бұған кейбір сарапшылар тарапынан «үкімет экономиканы жандандыру үшін карантин шектеулерін тым ерте алып тастады. Сол себепті халыққа вирустың қаупі дұрыс түсіндірілмеді» деген пікірлер айтылуда. Ал халық арасында жұқпалы

министрлігіне жаңа басшы тағайындалды. Бұдан былай Қазақстанның денсаулық саласын Алексей Цой басқармақ. Жаңа министр мемлекет басшысы өткізген коронавирус індетінің таралуына қарсы күрес шаралары жөніндегі кеңесте коронавируспен күрес жоспарын ұсынып, жағдайға талдау жасау арқылы індетке қарсы жасалуға тиіс 10 негізгі шараны баса атап көрсетті.

Әлемді әлекке салған аурудың беті қайтпай тұрғаны былай тұрсын, симптомсыз сырқаттардың көбеюі де аталған вирустың кең етек жаюына ықпал етуде. Сондай-ақ, ауру белгілері жоқ тасымалдаушылар санының артуына байланысты бұдан былай Қазақстанда коронавирус жұқтырғандар мен симптомсыз науқастар деп бөлінбейді. Елде тәулік сайын неше жүздеген адамнан бастап мыңдаған адамның вирусты жұқтырғанын жеткізген дәрігерлер дабыл қағуда. Бұған қоса, енді пневмония да өршіп барады. Бір ғана Нұр-Сұлтан қаласының өзінде ауруханаларға келіп түсушілердің елу пайызына пневмония диагнозы қойылған. Қалалық денсаулық сақтау бөлімінің басшысы Сәуле Қисықованың айтуынша, бұрындары пневмония диагнозымен күніне 4-5 адам қабылданса, қазір олардың саны

профессор Жасан Зекейұлы аурудың қозып кетуі халықтың бейғамдығынан деп есептейді. *«Халық қатаң карантинді алып тастаған уақытта бір күнде далаға шығып кетті. Адам организмді 2 ай үй жағдайына үйреніп қалғандықтан, сырттағы ауаға тез үйренісе алмайды. Пневмонияның өршіп кетуі де сол себепті»*, – дейді ол.

Дерт дендеп, вирусты жұқтырушылар саны артқан осындай қысыл-таяң тұста өңірлерде емдеу орындары мен дәрігерлердің жетіспеушілігі байқалуда. Дәріханалардағы дәрі тапшылығы мен ауруханалардағы орынның жоқтығы да жұртты біраз абдыратып тастады. Қазір қала көшелеріндегі кез-келген дәріханадан әдеттегі парацетамол мен аспиринді таба алмаған халық сең соққан балықтай әрі-сәрі күйге түскен. Тіпті, дәріхана босағасындағы ұзын-сонар кезекте сағаттап тұруға мәжбүр. Себебі, ауру белгілері байқала қалған жағдайда алғашқы ем-дом шараларын жасап, сақтану үшін бұл дәрілердің қажеттілігі артқан. Ал іздеген дәріңіз табыла қалғанның өзінде бұрынғы бағасының бірнеше есесіне сатып аласыз. Бұл аз десеңіз, Денсаулық сақтау вице-министрі Людмила Бюрабекованың мәлімдеуінше, енді Қазақстанда бір адамға сатылатын дәрі-дәрмектің саны шектелмек. Яғни, бұдан былай дәріханаларда бір адамға 2-3 қаптама дәріден артық берілмейді. Егер де бір отбасында бірнеше адам ауыратын болса, дәрігердің нұсқауымен жазылған препараттарды алуға шектеу қойылмайды.

Індетті жұқтырушылардың күн санап артуы емханалардағы орынның жетіспеуіне де үлкен әсерін тигізген. Лық толған палаталар мен аурухана дәліздерінде жатқан науқастардың мұңын айтқан бейнежазбалары әлеуметтік желілерде желдей есіп жүр. Дене қызуы барын байқап, өзін жайсыз сезінген ел тұрғындары болса жедел жәрдем көлігін сағаттап күтіп, тіпті, қоңырау шалып, желіге қосыла алмайтындықтарын айтып, наразылық білдіре бастады. Халық тарапынан арыз-шағымның жиілегенін ескерген денсаулық сақтау министрі корона-такси қызметін жүзеге асыру жоспарланып отырғанын мәлімдеді. Білік бұл тығырықтан шығу үшін мектептер мен колледж ғимараттарына қажетті құрал-жабдықтарды жеткізіп, сол жерді емдеу орталықтарына айналдыруға көшкен. Мәселен, Шымкентте 450 орындық провизорлық стационар ашылмақ.

Себебі, қалада вирус жұқтырғандар 2 есе, пневмониямен ауырғандар 6 есеге артқан.

Шаһардағы жеңіл атлетика спорт кешенінен қосымша күндізгі стационар дайындалып, онда ЖРВИ және пневмониясы бар пациенттер ем қабылдайтын болады.

Мемлекет басшысы Қасым-Жомарт Тоқаев коронавирустық пандемияға байланысты атқарылып жатқан жұмыстарға тоқталып, қайталай арнайы үндеу жасады. Онлайн өткізілген жиында індетпен күресудегі олқылықтарды сынға алып, коронавирус дертімен күресу шараларының толық орындалмай жатқанын айтып, біраз шенділерге сөгіс те жариялды. Сондай-ақ, елде қатаң карантин енгізу туралы ұсыныстар әзірлеуді тапсырып, халықты сақтық шаралары мен талаптарын естен шығармауға шақырды.

«Иә, бұл – қауіпті ауру. Оны емдейтін вакцина әлі жасалған жоқ. Бірақ оны қауіпті екен деп байбалам салып, үрейге бой алдырмау керек. Сондай-ақ жөнсіз әрекетке барып, дәрігерлерге тіл тигізіп, санитарлық режимді бұзуға жол берілмейді. Денсаулық сақтау министрілігі және санитарлық дәрігерлердің ұсынымдары мен талаптарын естен шығармауды сұраймын. Мұның бәрі мемлекеттің ең басты игілігі – сіздердің, Қазақстан Республикасы азаматтарының өмірі мен денсаулығын қорғауға арналған», – деді Президент.

Миллиондаған адамды ажал құштырып, экономикаға ерекше әсер еткен коронавирус дертінің әлі қанша уақытқа созылатыны белгісіз. Дүниежүзілік Денсаулық сақтау ұйымы бас директорының стратегиялық мәселелер жөніндегі көмекшісі Раньери Герра пандемияның екінші толқыны басталар болса, әлемде миллиондаған адам қайтыс болуы мүмкін деген де болжам айтып, карантин шараларын күшейтуге шақырды. Бүкіл әлем жұртшылығы болып Covid-19 індетімен арпалысып жатқанда, Қытайда шошқа тұмауының вирусы анықталды. Ғалымдардың айтуынша, ол да коронавирус сияқты пандемия туындату әлеуетіне ие екен. Бұған қоса, аспан асты елінде Covid-19 вирусымен ауырғандар саны да қайтадан артуда. Індетті ауыздықтау үшін жеке бас тазалығы мен алдын-алу шараларының қатаң сақталуы осы уақытқа дейін айтылып та, жазылып та келеді. Сондықтан «тәртіпке бағынған құл болмайтынын» естен шығармай, әркім өзі мен айналасындағылардың денсаулығы үшін мойнына артылған жауапкершілік жүгін сезіне білгені абзал. Жақынымыз жанаһыр болайық!

Лина АЙДЫНҚЫЗЫ

дертке бей-жай қарап, аурудың барына сенбей, немқұрайлылық танытатындар әлі де жоқ емес. Қоғамдық көліктер мен адам көп жиналатын орындарда бетпердесіз жүргендерді айтпағанда, шектеулерге қарамастан дүркіретіп той жасағандар да табылуда.

Осындай тұста билік басында да ауыс-түйістер орын алып, Денсаулық сақтау

500-ге дейін жеткен. Түркістанда да өкпесі қабынып, дәрігерлер көмегіне жүгінушілер саны артыпты. Маңғыстау облысындағы жағдай тіптен ушығып тұр. Өңірде бір тәулікте пневмониядан 19 адам көз жұмған. Сондай-ақ, тек осы айда қайтыс болғандардың саны 60-тан асқан Ақтөбе облысында да жағдай қиын. Бұл жөнінде медицина ғылымдарының докторы,

Дүйсенбі - Понедельник, 6 шілде

ҚАЗАҚСТАН

06.00, 03.00 Әнұран
06.05 «Ұлттық арнада ұмытылмас әндер»
07.10 «Мәселе»
07.50 Мультфильм
08.30 «Әнім сен едің...»
10.00, 18.00 Т/х «Шексіз сезім»
12.00 «Жаһан таныған жасампаз тұлға»
12.40 «Апта». Ақпараттық-сараптамалық бағдарлама
13.25, 00.50 «Елорда әкімдері»
13.55 Мультфильм «Күлтегін»
14.55 «Ұлы дала баласы»
16.05 «Елбасы жолы: От өзен»
17.50 «Елбасы түлеткен Талдықорған»
20.00 «Тағдыр таңдауы»
20.15 «Бағы биік – Нұр-Сұлтан» концерт
21.30 Т/х «Ғажайып дәрігер»
22.20 «Аrtau tour» Д.
Кұдайбергеновтің концерті
15.00, 22.20 Т/х «Әмірші әйел»
01.25 «Ауылдастар»
01.55 «Көңіл толқыны»

ХАБАР

06.00, 02.00 ҚР Өнұраны
06.00 Әсем әуен
07.00 Жаңалықтар
07.20 «Новый курс»
07.30 Международный фести-
валь эстрадной песни
08.00 Новости
08.20 Международный
фестиваль эстрадной песни/
жалғасы
10.20 Д/ф «Нурсұлтан На-
зарбаев»
10.50 «Бір туынды тарихы.
Үшқоңыр»
11.20 «Судьба человек – судь-
ба страны»
12.25, 00.50 Кино «Весна на
заречной улице»
14.00 Д/ф «Эпоха Назарбае-
ва» 3-часть
15.00 Кино «Путь лидера.
Астана»
16.35 Журналистік зерттеу.
Еңселі елорда
17.00 Д/ф «Лидеры о лидере»
18.00 «Нұр-Сұлтан – ұлы дала
жүрегі»
20.00 Итоги дня
20.45 «Елбасы төрлеткен
Талдықорған»
21.00 Қорытынды жаңалықтар
21.40 Д/ф «Пусть следующие
поколения сделают лучше
меня...»
22.40 Кино «Жаужүрек мың
бала»

АСТАНА

06.00 «Ән мен әзіл»
06.30 «Күлдірген»
07.00, 17.10 «Үздік әзілдер»
08.00, 14.15 М/ф «Маша и
медведь»
10.00, 22.00 Т/х «Кулфи»
11.20, 21.00 Т/с «Сүлеймен
сұлтан»
12.30, 23.30 «Ханзада Жу-
монг» корей телехикаясы
14.00 «Елорда: әлемдік
індетпен күрес»
14.30 «Тәуелсіздік дәуірі»
деректі фильм
14.40 Д/ф «Сульбоносная
встреча»
14.50 «Мультфильм Буба»
15.30 Концерт Т.Кабатов
18.00 «Кек» түрік телехикаясы
20.00 «Саясат сардары –
елбасы»
20.30 «7 граней независи-
мости»
00.30 Д/ф «Лидер планетарно-
го масштаба»
01.40 «Шіман апаның хикая-
лары»
02.10 «Әзілстан» жасырын
камера
02.30 «Біреудің есебінен»
деректі драма
03.35 «Домашние войны»
ситком

ЕВРАЗИЯ

06.00 Т/х «Қарлығаш ұя
салғанда»
06.40, 02.45 Х/ф «Ән аға»
08.05 «Басты бағдарлама»
09.00 Кино «Весна на заречной
улице»
10.50 «ПОЛЕ ЧУДЕС»
12.00 «QOSLIKE»
бағдарламасы.

ШЕЖІРЕ КІТАП ШЫҒАРУ ЖОСПАРЛАНУДА

Алматы облысы, Балқаш ауданында тұратын Жалайыр руының Бәйшегір бабадан тараған Бекпенбет (Шегелек) ата ұрпақтары бүгінде шежіре кітапты дайындау үстінде. Осыған байланысты Жетісу жерінде ғұмыр кешіп жатқан Бекпенбет (Шегелек) ата ұрпақтарының кейінгі буынын аталмыш шежіреге енгізу мақсатында іздеу жұмыстары қолға алынуда. Егерде Сіз Бекпенбет (Шегелек) ата ұрпағы болсаңыздар төмендегі телефондарға хабарласуларыңыз сұралады. Байланыс телефондары: 8777-666-67-91 Тұрыскелді, 8777-214-01-61 Мыңжасар.

ҚАЗАҚСТАН

06.00, 02.50 Әнұран
06.05 «24 сағат табиға
құшағында»
06.45 Т/ф «Айналайын»
07.50 М/ф« Күлтегін»
08.50 «Бағы биік – Нұр-
Сұлтан»
10.00, 18.00 Т/х «Шексіз
сезім»
12.00 «Онлайн-дәрігер»
13.00 «Тағдыр таңдауы»
13.20 «100 жаңа есім»
13.30 «Ауылдастар»
14.00, 21.30 Т/х «Ғажайып
дәрігер»
15.00 «Аrtau tour» Д.
Кұдайбергеновтің концерті
17.15 «Қызық екен...»
20.00, 00.30 «АҚПАРАТ»
20.30, 01.00 «Ashyq alan»
22.20 Т/х «Әмірші әйел»
01.55 «Көңіл толқыны»

ХАБАР

06.00, 02.00 ҚР Өнұраны
06.00 «Әсем әуен»
07.00 Жаңалықтар
07.20 Д/ф «Продолжение
большого пути»
07.30 Журналистік зерттеу
Еңселі елорда
08.00 Новости
08.20, 19.25
«Пәленшеевтер»
10.10 Д/ф «История из
жизни»
11.00 Кино «Путь лидера.
Астана»
12.40 «Баспаханаға бағыт»
13.10 Д/ф «Пусть сле-
дующие поколения сделают
лучше меня...»
14.10 Кино «Жаужүрек мың
бала»
16.30 «Так сложились звез-
ды»
18.50 Д/ф «История станов-
ления города Нур-Султан»
20.00 Итоги дня
20.50 «Новый курс»
21.00 Қорытынды
жаңалықтар
21.40 «Жестокий Стамбул».
Сериал
22.25 «Пауза»
00.00 Жұлдыздар айтысады
01.15 «Сүйе білсең»

АСТАНА

06.00 «Ән мен әзіл»
06.30 «Күлдірген»
07.00, 17.50 «Үздік әзілдер»
08.00 М/ф «Маша и мед-
ведь»
10.00Т/х «Кулфи»
11.20, 21.00 Т/с «Сүлеймен
сұлтан»
12.30, 23.10 «Ханзада Жу-
монг» корей телехикаясы
14.00 М/ф «Буба»
14.55, 00.30 «Таңдауым сен»
16.00 «АЙТАРЫМ БАР»
16.55 «Қош келдіңіз!»
18.00 «Кек» түрік телехи-
каясы
20.00,01.00 ASTANA TIMES
20.30 «Отбасы»
22.40 Т/х «Кекеш келін»
01.40 «Шімен апаның хикая-
лары»
02.10 «Әзілстан» жасырын
камера
02.30 «Біреудің есебінен»
деректі драма
03.15 «KazNet» ғаламторға
шолу
03.35 «Домашние войны»

ЕВРАЗИЯ

06.00 Т/х «Қарлығаш ұя
салғанда»
06.45 «Той заказ»
07.15,18.00 «Басты
Жаңалықтар»
08.00 «Доброе утро»
11.00 «МУЖСКОЕ/ЖЕН-
СКОЕ»
12.00 «QOSLIKE»
бағдарламасы.
15.4 «На самом деле»
18.45, 03.05 «Басты прайм»
20.00 «ГЛАВНЫЕ НОВО-
СТИ»
20.45, 22.50 «Гончие-6»

Құлағдар болыңыздар!

Ұйымдастыру алқасы.

Сейсенбі - Вторник, 7 шілде

22.00, 02.25 «П@УТИНА»
00.25 «Фурцева. Легенда о
Екатерине»

КТК

07.00 ҚР ӨНҰРАНЫ
07.05, 03.20 «Hello ауыл»
08.30 Т/х «Саодат»
10.00 «90-ые: забытые
пленки»
11.00, 01.10 Х/ф «У вас
будет ребенок»
12.00 Х/ф «Зорко лишь
сердце»
15.30 Т/х «Улы тамшылар»
17.30 Т/с «Аслы-Ферхат»
19.30 Кешкі жаңалықтар
20.00 «Астарлы ақиқат»
21.00 ВЕЧЕРНИЕ НОВОСТИ
21.30 «В чужом краю»
23.30 «Медное солнце»
02.10 Т/х «Сүйікті Дениз»
03.50-04.20 «КТК веб»

ЖЕТИСУ

07.00 Әнұран
07.05 «Әсем әуен»
07.30 «Таңжарық» /ікелей
эфир/
09.00 Жаңалықтар
09.30 Новости
10.00 Д/ф «Кеңауқымда»
10.30 «Әдебиет пен адам-
зат»
11.00 «Ән тыңдайық» /
онлайн-концерт/
11.30 Д/ф «Әлемнің мәдени
қазынасы»
12.00 Д/ф «Батысқа қарай
аққан өзен»
13.00 «Әсемәуен»
14.00 «Ғибрат»
14.30 «Монолог»
15.00 «Әсем әуен»
16.00 «Болмыс» ток-шоуы
17.00 Жаңалықтар
17.20 Новости
17.35 Д/ф «Әлемнің мәдени
қазынасы»
18.00 «Әсем әуен»
19.00 «Сегодня» /ікелей
эфир/
19.30 «Оқырман»
20.15 «Абай-175»
20.30 Жаңалықтар
21.00 «Арнайы репортаж»
21.30 Новости
22.00 «Ән тыңдайық» /
онлайн-концерт/
22.30 Д/ф «Таңғажайып
табиғат»
23.00 Жаңалықтар
23.30 Новости
23.55 Әнұран

31 КАНАЛ

05.58 ҚР Өнұраны
06.00 «Ризамын»
06.55, 20.00 Информбюро
07.50 Сериал «Ганга»
10.00 Мультфильм «Лунтик»
10.25 Мультфильм «Алад-
дин»
11.25, 21.05 Сериал «Зна-
харь»
13.45 «Экстрасенсы детек-
тивы»
15.00 Кел, татуласайық»
18.00 Сериал «Идеальный
враг»
19.00 Сериал «Вижу-знаю»
23.15 Сериал «Махаббатым,
кеш мені»
01.15 Сериал «ИНТЕРНЫ»
03.00 Алдараспан, Нысана,
Шаншар әзілдері
03.30 «Ризамын»
04.00 Әзіл студия

7 КАНАЛ

06.00 «Парижден мені іздеп
тап»
07.10, 05.15 «Гу-гулет»
07.30, 14.40, 02.00 «Келесі
кім?»
08.00, 22.00, 03.45 «Әлиф»
09.00 «Вокруг света за
монетой»
10.00 Х/ф «Проект А»
12.00 Х/ф «Лорд Дракон»
14.40, 02.20 Т/х «БАК»
15.45, 00.50 Сериал «Побег
из аула-3»
16.20,01.00 «Дилетант»
17.20 Сеиал «Вольная
грамота»
18.20 Сериал «Город осо-
бого назначения»
19.15 Сериал «Вернешься
поговорим»
20.15 Сериал «Жолдамалы
қалыңдық»
21.00 Сериал «Ұлы дала
жанұясы»
23.00 «Доспехи бога: в поис-
кая сокровищ»
03.00 Айнаонлайн»
04.30 «Жеңіп көр»

Сәрсенбі - Среда, 8 шілде

ҚАЗАҚСТАН

06.00, 03.00 Әнұран
06.05 «24 сағат табиғат
құшағында»
06.45, 20.00, 00.30
AQPARAT
07.15 Т/х «Айналай-
ын»
08.25 «Азамат» деректі
фильм
08.50 Концерт
10.00, 18.00 Т/х «Шексіз
сезім»
12.00 «Онлайн дәрігер»
13.00, 01.55 «Жан жылуы»
13.20 «100 жаңа есім»
13.30 «Ауылдастар»
14.00, 21.30 Т/х «Ғажайып
дәрігер»
15.00, 22.20 Т/х «Әмірші
әйел»
17.10 «Қызық екен»
20.30, 01.00 «Ashyq alan».
Қоғамдық-саяси ток-шоу.
02.15 «Konil tolqyny»

ХАБАР

06.00, 02.00 ҚР Өнұраны
06.00, 07.30 «Менің
тағдырым»
07.00 Жаңалықтар
07.20 «Новый курс»
08.00 Новости
08.20 Кино
10.45 Т/х «Тракторшының
махаббаты».
12.30 «Баспаханаға бағыт»
13.00, 22.25 Т/х «Пауза»
14.40, 21.40 «Жестокий
Стамбул». Сериал
15.25 Сериал «Большая
маленькая ложь»
18.25 Т/х
«ПӘЛЕНШЕЕВТЕР»
20.00 Итоги дня
20.40 «Біздің назарда»
21.00 Қорытынды
жаңалықтар
00.00 «Жұлдыздар айты-
сады»
01.30 Т/х «Сүйе білсең»

АСТАНА

06.00 «Ән мен әзіл»
06.30 «Күлдірген»
07.00, 17.10 «Үздік
әзілдер»
08.00, 14.35 М/ф «Маша и
медведь»
10.00, 22.00 Т/х «Кулфи»
10.50, 22.40 Т/х «Кекеш
келін»
11.20, 21.00 Т/с
«Сүлеймен сұлтан»
12.30, 23.10 «Ханзада Жу-
монг» корей телехикаясы
14.00, 16.55 Специальный
репортаж
14.15 М/ф
14.55, 00.30 Т/х
«Таңдауым сен»
16.00 «АЙТАРЫМ БАР»
18.00 Тұсаукесер! «КЕК»
түрік телехикаясы
20.00, 01.15 ASTANA
TIMES
20.30 «Отбасы»
20.55 Loto 6/49. Прямой
эфир
0 1.40 «Шімен апаның
хикаялары»
02.10 «Әзілстан» жасырын
камера
02.30 «Біреудің есебінен»
деректі драма
03.15 «KazNet»
03.35 «Домашние войны»
ситком

ЕВРАЗИЯ

06.00 Т/х «Қарлығаш ұя
салғанда»
06.45, 04.05 «Той заказ»
07.15,18.00 «Басты
Жаңалықтар»
08.00 «Доброе утро»
11.00 «МУЖСКОЕ/ЖЕН-
СКОЕ»
12.00 «QOSLIKE»
бағдарламасы.
15.40 «На самом деле»
16.45 «Пусть говорят»
18.45, 03.05 «Басты
прайм»
20.00 «ГЛАВНЫЕ НОВО-
СТИ»
20.45, 22.50 «Гончие-6»
22.00, 02.20 «П@УТИНА»
00.20 Ночной кинотеатр

КТК

07.00 ҚР ӨНҰРАНЫ
07.05 Кешкі жаңалықтар
07.25 «КТК web»
08.00 Мерекелік концерт
08.45 Т/х «Саодат»
10.00 Новости
10.30, 01.10 Х/ф «У вас
будет ребенок»
11.30, 23.30 Х/ф «Медное
солнце»
13.20, 21.30 Х/ф «В чужом
краю»
15.30 Т/х «Улы тамшылар»
17.30 Т/х «АСЛЫ-ФЕРХАТ»
19.30 Кешкі жаңалықтар
20.00 «Астарлы ақиқат»
21.00 ВЕЧЕРНИЕ НОВОСТИ
02.00 Т/х «Сүйікті Дениз»
03.00 «Мерекелік концерт»
03.50-04.20 «КТК web»

ЖЕТИСУ

07.00 Әнұран
07.05 «Әсем әуен»
07.30 «Таңжарық» /ікелей
эфир/
09.00 Жаңалықтар
09.30 Новости
10.00 «Арнайы репортаж»
10.30 «Сегодня»
11.00 «Ән тыңдайық» /
онлайн-концерт/
11.30 Д/ф «Әлемнің мәдени
қазынасы»
11.50 «Қазақхандары»
12.00 «Оқырман»
12.35 «Абай-175»
13.00 «Әсемәуен»
14.00 «Ел мен жер»
14.30 «Монолог»
15.00 «Әсем әуен»
16.30 Д/ф «Кеңауқымда»
17.00 Жаңалықтар
17.20 Новости
17.35 Д/ф «Әлемнің мәдени
қазынасы»
18.00 «Әсем әуен»
19.00 «Бүгін» /ікелей эфир/
19.30 «Қателік»
20.00 «Тарихтағы тұлғалар»
20.15 «Абай-175»
20.30 Жаңалықтар
21.00 «Ұлт пен рух»
21.30 Новости
22.30 Д/ф «Ғажайып
мәдениет»
23.00 Жаңалықтар
23.30 Новости
23.55 Әнұран

31 КАНАЛ

05.58 ҚР Өнұраны
06.00, 03.30 Ризамын
06.55, 20.00 Информбюро
07.55 Сериал «Ганга»
10.00 Мультфильм «Лунтик»
10.30 Мультфильм «Алад-
дин»
11.25, 21.05 Сериал «ЗНА-
ХАРЬ»
13.45 «Экстрасенсы детек-
тивы»
15.00 «Кел, татуласайық»
18.00 Сериал «Вижу-знаю»
23.15 Сериал «Махаббатым,
кеш мені»
01.20 Сериал «ИНТЕРНЫ»
03.00 Алдараспан, Нысана,
Шаншар әзілдері
04.00 Әзіл студия

7 КАНАЛ

06.00 «Парижден мені іздеп
тап»
07.10, 05.15 «Гу-гулет»
07.30, 14.40, 02.00 «Келесі
кім?»
08.00, 22.00, 03.45 «Әлиф»
09.00 «Вокруг света за
монетой»
10.00 «О самом главном»
10.40, 17.20 «Вольная
грамота»
11.40, 18.20 Сериал «Город
особого назначения»
12.40 Х/ф «Драконы на-
всегда»
15.10, 02.20 Т/х «БАК»
15.45 Сериал «Побег из
аула-3»
16.30, 01.00 Сериал «Диле-
тант»
19.15 Сериал «Вернешься-
поговорим»
20.15 «Жолдамалы
қалыңдық»
21.10 «Ұлы дала жанұясы»
23.00 Х/ф «Победители и
грешники»
03.00 Айнаонлайн»
04.30 «Жеңіп көр»

ВАКЦИНА

ЕЛДІ ЕЛЕҢДЕТІП ОТЫРҒАН МӘСЕЛЕНІҢ БІРІ – ЕКПЕ (ВАКЦИНА). ОЛАЙ ДЕЙТІНІМІЗ, ЕКПЕ ЕКТІРУГЕ ҚАРСЫ АТА-АНАЛАР САНЫ КҮН САНАП КӨБЕЮДЕ. АЛ, ДӘРІГЕРЛЕР БОЛСА БАЛАНЫ ТҮРЛІ АУРУЛАРДАН ҚОРҒАУҒА ҚОЛДАНЫЛАТЫН ЕКПЕНІҢ ЗИЯНЫ ЖОҚ ЕКЕНІН АЙТЫП ШЫРЫЛДАУДА. АҚ ХАЛАТТЫЛАРДЫҢ ПІКІРІ, ЕКПЕСІЗ ҰЛТТЫҢ ЕРТЕҢІ БҰЛЫҢҒЫР ДЕГЕНГЕ САЯДЫ. ЕКПЕ ЖӨНІНДЕ ЖАЗЫЛҒАН МАҚАЛАЛАРДЫ САРАПТАП ҚАРАСАҚ, ОНЫҢ ЗИЯНЫНАН ПАЙДАСЫ КӨП ЕКЕНІНЕ КӨЗ ЖЕТКІЗЕСІЗ. ӘРІ ҒАЛЫМДАР ОНЫ АДАМЗАТТЫҢ ҮЗДІК ЖЕТІСТІКТЕРІНІҢ БІРІ ДЕП САНАЙДЫ. ЕКПЕНІҢ БАЛАЛАР МЕН АДАМ ӨМІРІ ҮШІН ҚАНШАЛЫҚТЫ МАҢЫЗЫ БАР ЕКЕНІН БІЗ ДЕ АНЫҚТАҒЫМЫЗ КЕЛДІ.

ЕКПЕ МІНДЕТ ПЕ?

Екпе – балаларда кездесетін түрлі жұқпалы аурулардың алдын алу үшін егіледі. Қауіпті дерттерге қарсы екпе егу жұмыстары әлемдік тәжірибеге енген. Соған орай сәби өмірге келген сәттен бастап белгілі мерзім ішінде түрлі аурулардың алдын алу, жұқпалы дерттерден сақтануды қамтамасыз ету үшін иммундау шаралары дәстүрлі түрде қолға алынды. Оның пайдасы мен қажеттілігі туралы түсіндірме жұмыстары әлі де жүргізіліп келеді. Бірақ, ел арасында екпеге деген үрей сөйілер емес. Басым көпшілігі салынған екпеден соң адам ағзасы өзгеріске ұшырап, тіпті дерт қозады дейді. Сау баланы ауру етеді деген ата-аналар да көптеп кездесуде қазір. Әйтсе де, екпеден бас тарту одан да қауіпті болуы мүмкін.

Рас, екпе салдырғаннан соң кей жандардың тағдыры өкінерлік оқиғаға ұласып жатқанын естіп жүрміз. Бірақ оның бәрі бір вакцинациямен байланысты деу де қателік. Өйткені иммунизациялаудың қажеттілігі болмаса ол қолданысқа еңбес еді. Сондай-ақ бұл жұмыстарға қыруар қаржы бөліп, шығындалу мемлекет үшін де тиімсіз екенін ұмытпаған дұрыс. Оның үстіне кезінде әлем үшін қауіпті дертке айналған табиғи оспа, оба мен шешек те дертке қарсы салынған вакцинаның арқасында жойылды.

Сондықтан, екпеден бас тартқан әр ата-ана басқа адамдарға ықпалын тигізбей, шешімді тек өзі үшін ғана қабылдағаны дұрыс. Себебі, халық арасында тараған теріс ақпарат салдарынан Алматы облысының өзінде 2020 жылдың 5 айында 241 ата-ана егуден бас тартты, 2019 жылдың осы кезеңімен салыстырғанда 28% - ға,оның ішінде діни наным-сенімдер бойынша 12 жағдайға өсті (2019 жылы бас тарту 188, діни себептер бойынша 2). Жыл сайын егілмеген балалардың саны өсіп, ауруды өршітіп отыр. Қызылшаның қазіргі өршуіне вакцинадан бас тартуы себеп болуда. Осылайша, 2020 жылдың 3 айында облыс бойынша қызылшаның ересектер арасында 56 жағдайы тіркелсе, оның ішінде балалар арасында 40 жағдай тіркелген. Алматы облысы Денсаулық сақтау басқармасының берген бұл мәліметі өңірімізде расымен де екпе алмағандар санының өскенін аңғартады.

- Аурудың алдын алу емдеуден гөрі жеңіл екені бәрімізге мәлім. Әсіресе, қызылша, гепатит, туберкулез полиомиелит, дифтерия және т.б. инфекциялардың алдын алудың жолы – вакцинациялау. Вакцинациялау әлемде ғылыми түрде дәлелденген. ҚР Үкіметінің 30.12.2009 жылғы №2295 қаулысына және 12.02.2013 жылғы өзгерістер мен толықтыруларға сәйкес балаларға жоспарлы профилактикалық егу Қазақстан Республикасының Ұлттық егу күнтізбесіне сәйкес және Халыққа профилактикалық егу жүргізу бойынша бекітілген санитариялық - эпидемиологиялық талаптарға сәйкес жүргізіледі. Барлық міндетті екпелер бюджет қаражаты есебінен тегін жасалады. Қазақстанда балалар мен жалпы халықтың эпидемиялық саулығы, сондай-ақ инфекцияның алдын алу мақсатында егу күнтізбесі әзірленіп, бекітілді. Иммунитет - бұл ағзаға вакцина енгізеңнен кейін жасушалық деңгейде қалыптасатын биологиялық процесс. Тәжірибе көрсеткендей, егілген адамдар тіпті жұқтырған жағдайда ауырған болса, ауру жеңіл түрде өтеді, ал асқинулар мен өлім жағдайлары сирек кездеседі,- дейді Алматы облысы Денсаулық сақтау басқармасының баспасөз хатшысы Ләйлім Әубәкірова.

Барлық міндетті егулер (мемлекеттік емханада немесе бала тіркелген жеке емханада) Қазақстанда балаларға бюджет қаражаты есебінен тегін жасалады. Олардың тізімі ҚР Үкіметінің қаулысымен бекітілген: Олар: туберкулезден (БЦЖ), гепатитке қарсы,полиомиелит, көкжөтел, дифтерия және сіреспе (АҚДС),В типті гемофильді инфекция, сондай-ақ пневмококк инфекциясына қарсы вакцина,қызылшадан, қызамықтан және паротиттен (свинки) сақтайтын екпе түрлері. Қазақстанда 17 вакцина бойынша екпелер тұмау, туляремия, сібір жарасы, А вирусты гепатиті сияқты аурулар бойынша республикалық бюджеттен қаржыландырылады. Ал грипп, күйдіргі (сибирская язва) , туляремия, гепатит А және т. б. Ауруларға қарсы егілетін екпелермен жергілікті бюджеттен қарастырылған.

Мәжілісте мақұлданған заң жобасына сәйкес барлық екпелерді 2 санатқа бөлу жоспарланып отыр: міндетті және ерікті. Қазіргі кезде Қазақстанда төтенше жағдай режимінің аяқталуына байланысты профилактикалық егу қайта басталады. Емханаларға кіре берісте коронавирус инфекциясына барлық адамдарды тексеріп өткізеді.

Соңғы уақытта тек Қазақстанда ғана емес, Еуропада да, Ресейде қызылшаның өршуі байқалады. Әсіресе қызылшадан егілмеген балалар мен ересек адамдар арасында ауырғандар көп.

Республикада қызылша аурушандығы бойынша жағдайды тұрақтандыру үшін 2019 жылғы 1 сәуірден бастап қызылшаға, қызамыққа және паротитке қарсы, 9 және 10 айлық балаларды егу науқаны басталды.

Егу үшін қызылшаға, қызамыққа және паротитке қарсы біріктірілген вакцина қолданылады. Үнді өндірісінің вакцинасы әлемнің 70-тен астам елінде, соның ішінде

Қазақстанда соңғы он жыл бойы табысты қолданылады.

Қызылша-бұл балаларда жиі кездесетін жұқпалы ауру. Қызылша ауруының белгілері: жалпы ауру, дене қызуы, бас ауруы, ұйқының бұзылуы, төбеттің жоғалуы. Мұрын, құрғақ жөтел, конъюнктивит, қабақтың ісінуі мүмкін. 3-8 күннен кейін денеде ақырын бөртпе пайда болады, ол бірте-бірте барлық дегене тарайды. Қызылша ауа арқылы да тарайды. Вирус сілекей тамшысымен сөйлескенде, жөтел, түшкіру кезінде бөлінеді, оның бөлшектері ауада 3-4 сағатқа дейін қалуы мүмкін. Гимараттың желдету жүйесі арқылы да таралу жағдайлары кездескен. Қызылшаның пневмония, бронхит, энцефалит сияқты асқинулары болуы мүмкін. Ауырған адам медициналық көмекке кеш жүгінген кезде сондай-ақ ағзада өзге де ауруларды қоздырып, өлімге әкелуі мүмкін.

Облыстық Денсаулық басқармасының берген мәліметтеріне сүйене отырып, екпе адам өміріне, әсіресе балалардың денсаулығының қалыпты болуына ықпалы өте зор екеніне бірақ, өкінішке орай сол қауіпті ескермей, балаларына екпе салдырмай жүрген ата-аналарың санының артқанына тағы да көзіміз жетті.

Вакцинадан бас тартқан кезде бала бойындағы вирус басқа балаларға жұғуы мүмкін. Вакциналар ДДҰ талаптарына сәйкес сертификатталған нұсқасы сатып алынады. Жалпы кез келген емханада егуді жүргізбес бұрын балаларды педиатр дәрігер қарап, толық тексеруден өткен тек дені сау балаларға ғана рұқсат береді. Денсаулығында ақау болса немесе суық тиіп ауырып тұрған балаға екпе жасауды кейінге қалдырады яғни дәрігерлердің өзі екпені қалай болса солай салдырмайды. Оған аса жауапкершілік танытады.

-Қазіргі кезде вакцинадан бас тартатын ата-аналар өте көп. Мен

таң қаламын баланың денсаулығына соншалықты жауапкершіліксіз танытатындарға. Балалар бүгінде өте әлсіз. Иммунитеттері төмен. Ауруды тез қабылдайды. Ал, екпеден бас тарту тіпті қауіпті бұндай жағдайда. Әлем мойындаған вакцина бізге қалай зиянды болуы мүмкін? Әрине әр ата-ананың еркі өздерінде. Бірақ мен дәрігер ретінде екпеден бас тарту өте қауіпті екенін айтқым келеді. Бала өскенде шет елге шығады, әлемді аралағысы келеді, жұмысы шет елдермен тығыз байланыста болуы да мүмкін. Ал, екпе егілмеген адамға шет елге шығудың өзі аса қиын жағдай болуы мүмкін. Сондықтан әр ата-ана баласының болшағын да ойлағаны дұрыс деп есептеймін - деген қалалық №2-балалар емханасының педиатр дәрігері Мұхтар Әділханұлы екпенің маңыздылын айтып, елге насихат жұмыстарын да жүргізу керектігін айтты.

Әрине, әр адам өзі үшін өзі жауа береді. Десек те, бір адамның қателігі басқаға да кесірі тимесіне кім кепіл? Екпеден бас тартып жатқандар сақал өсіріп, орамал оранғандар деген де пікір жоқ емес. Алайда, ислам шарияты балаға екпе егуге қарсы деген пікірдің қате екендігін теолог ғалымдарымыз да мойындап отыр. Өйткені қажылар Меккеге қажылыққа барардың алдында түрлі ауруларға қарсы екпелерді қабылдайды. Демек, «ауырып ем іздегенше, ауырмайтын жол іздеу» қажеттігін шарият та мақұлдайды.Онда ата-ана тарапынан екпе салдыруға қарсылықтың көбейгенін немен түсіндіреміз? Әріекпе егуге қарсы болғандарға айыппұл салу мәселесі де көтеріліп жүр. Екпені алдырту үшін ата-анаға айыппұл салған дұрыс па, әлде екпені өз еркімен ектірген дұрыс па?

Г. ЕРДАУЛЕТОВА

Әңгіме

Моңғол елінің төрт аймағының ұлаңғайыр өлкесін басып өтіп, мыңнан астам шақырым жол жүрген қазақ көші діндеген жеріне аман-есен жетті. Шығыс Түркістандағы зұлым қытай әскерінен қашып-пысып жүрген кездегідей емес. Бұл жолғы көш саяхат іспетті еді. Жаздың жаймашуақ маусымында мамыражай ғана тірлік етіп жайлап отырған моңғол жұртының алыс сапарда көшін түзеген қазақтарға сый-құрметі ерекше.

Жол бойында үйлерінен шығып, әудем жерден қазақ көшін көрген моңғол жұрты ыстық шай, ақдәмдерінен алып алдарынан тосады. Көк майсада жайғасып отырып, шай-тамақтарын ішіп-жеп жергілікті қалқалармен әңгіме-дүкен құрады.

«Баратын жерлерің әлі алыста екен. Дәмнен алып, тынығып дамылдап қайтыңдар! – деп, қонақ еткен моңғолдар көш-керуенге төте жол сілтеп, ақ жол тілейді, баталарын беріп шығарып салады.

Кейбір мекендерде жауын-шашын болып кетсе, ақ шаңқан үйлерін қаз-қатар тізілтіп, жайлап отырған моңғолдар қазақтарды балашағаларымен үйлеріне бөліп, енгізіп, аспан ашылғанша аялдатып қояды. Кетерінде азық-түліктерін беріп, ауыл шетіне дейін шығарып салады.

Туған-туыстан бетер мейрімді, сайын даласындай кең пейілді елге қазақтардың алғыстары шексіз еді. Осылайша тыныш та жайлы жүріспен Олон нуур жайлауына жеткендерді Қобда бетіне ертеректе келіп қоныстанған жекжат-жұрағат, жақын-жуықтары қарсы алып, мәре-сәре болып, бір жасасты. Ақсарбастарын сойып, тілеу-тойларын жасады...

Дөңтай әулеті Ақарал мен Ақшиді алма-кезек қыстап, жазда Көкерік, Олон нуур, Мара, Жаматы, Сулы Қарағай секілді Цамбагарав тауының шұрайлы сай-саласын жайлап жүрді. Әулет дейтіндей де емес, Дөңтайдың қарашаңырағы мен отауы ғана. Бірге келген ағайындардан көнекөз қария Жағабай ақсақалдың қарашаңырағы, отауларымен бірге Алтайдан бұрындары келіп орныққан аталас туыстардың қарасы да әжептәуір баршылық.

Жалпы, бұл жолғы жаңа мекендері Хасагт Хайрханнан қоныс аударған қазақтардың бәріне де қолайлы болды. Жылдың төрт мезгілінде жан мен малға жайлы, шөбі шүйгін, шұрайлы, сулы-нулы, тау-тастан да кенде емес әрі кең мол мекен екені аңғарылды. Қобда өзеннің бойындағы ит тұмсығы өтпейтін тоғайы қыстауға қолайлы болса, мөлдір бұлағы мен тұнық өзен, көлі, кең де отты өріс-қонысы жаз жайлау мен күзеуге өте жайлы екен. Ал, Ошқы тауының қойнауы мен Қобда өзені бойының орманы қыстауға атап соққан дерліктей.

Шығыс Түркістандағыдай көпе-көрінеу ұрлау-тонау, әскери күштердің зорлық-зомбылығы, беталды қырып-жою болмаса да, Советтік қызыл өкіметтің ықпалымен ел арасындағы бас көтерер оқымыстыларды, молдалар мен байбақуатты адамдарды «халық жауы» деп байлап-матап әкету, Қобда қаласына

апарып, абақтыға жауып тастау бұл жақты да айналып өтпеген екен. Соның салдарынан ел арасында қорқыныш пен үрей басым.

Хасагт Хайрхан жақта санаулы ғана атаның ұрпағы бір-бірімен құда-құдандалы, ертеден таныс-біліс жандар шоғарланғандықтан болар, жұрт бір-бірімен өте тату-тәтті тұрушы еді. Ал, мұнда аймақтың аумағы үлкен, Абақ Керейдің он екі атасынан тыс, Уақ, Найман руларынан құралған сан жағынан келгенде де қазақ баласы көп. Азғана ұранқайлар болғанымен олардың көбі қазақшаға судай. Киген киімдерінен ғана айырмасаң, тува секілді ұлыстар қазақша сөйлегенде өзіңді жаңылдырады.

Ел арасында тарайтын алып-қашпа әңгімелер де жыртылып айырылатындай-ақ желдей еседі. Соның салдарынан опық жеп қалатындар да кездесіп жатты. Арғы беттен шекара асып келіп-кетіп жүргендердің арасында «Шығыс Түркістанда тыныштық орнады» деп мақтаушылар да, «Моңғол өкіметі көмелетке толған барлық қазақ ұлдарын тұтқындайды екен» деп қауесет таратушылар да ел-жұртты дүрліктіріп, екіұдай күйге түсірді. Халық арасында «есіміз барда елімізді табайық, арғы бетке қайта өтіп, не көрсек те, туған жерде көппен бірге көрейік» дейтіндер де пайда болды.

Бірде сондай жел сөзге сенген бір топ жан санаулы ғана әулетімен айналасына білдірмей сытылып, ауа көшуге сөз байласады. Киіз үйлерін тігулі қалпында қалдырады да, қымбат бұйымдары мен көрпе-жастық, азық-түліктерін түйеге артып, жылқыларын айдап, шекараға қарай тартады. Жол ортаға келгенде олардың суыт жүрісін көріп күдіктенген біреу заставадағы әскерлерге хабарлай қояды. Алдын тосып жатқан әскерлер шекараға жете бергенде пулеметпен оқ жаудырып, бәрін қырып тастайды.

Сенгіштіктерінің салдарынан жазықсыз қандары төгіліп, аңғалдықтарынан опық жеген отбасылардың иесіз қалған екі мың жылқысы мен ондаған ұсақ малын кейін жерлестері барып айдап әкеледі. Ауылға келген соң ақсақалдар кеңес құрып, иесіз малды кедей-кепшікке таратып береді. Жалпы, «пәлен жерде алтын бар, барсаң бақыр да жоқ» демекші, әркімнің жел сөзіне еріп, опат болғандар да, қолға түсіп тұтқындалғандар да көп болды. Кейін екі ел арасындағы шекара бекіген соң ғана ел-жұрттың ауа көшуі саябырсып, тұрақталған жайы бар. Бірақ, саяси қуғын-сүргіннің салқыны тиіп жатты. Шаш ал десе, бас алатын шалақ белсенділердің ұрда жық әрекеттері бертінге дейін жалғасты.

Ақшиде тұратын бір қазақ азаматын «бес уақ намаз оқиды, молдалығы бар» деп өшескен арамза біреу арнайы қызметке хабарлайды. Қобданың ішкі істер бөлімінен оны ұстап әкетуге төрт-бес қарулы сақшы келіп үйінде күтіп отырғанын естіген әлгі бейшара тау бөктеріндегі ұранқайлардың үйіне барып бас сауғалайды.

«Сені үйінде күтіп отырса, олар ұстап әкетпей қоймас. Үйіңе бармай мұнда жата барсең, іздеу салып, бүкіл ауылды тінтеді. Өйтіп ұсталсаң, сені олар аямайды. Табан астында атып тастаудан да тайынбайды. Егер аман-сау құтылғың келсе, менің айтқанымды істе! – дейді, оған бір ұранқай қария.

«Тірі қалу үшін не айтсаңыз да көнейін. Жан тәтті ғой, ағасы! Құтқара алсаңыз болды – дейді, әлгі қазақ.

«Олай болса, сені құтқарудың жолы өте оңай. Мынаны еш алаңсыз ішіп ал да үйіңе бар! Құдай біледі, олар саған тиіспейді, өз жөндерімен кетеді – дейді де үлкендеу күміс кесеге толтырып арақ құйып береді.

Өмірінде ішімдік атаулыны ауызға алып көрмеген байғұс не өмір, не өлімге тіреліп тұрғанда аянып қалсын ба, ашырқына отырып, бөліп-бөліп ұрттап, ақыры зорға тауысады. Сәлден соң үрейден арылып, көңілденіп шыға келеді де, ештеңеден қорықпайтынын айтып, тіпті батылданып кетеді...

Ұранқайлар оны әбден масая бастаған соң үйіне қарай аттандырып жібереді. «Халық жауы» - діндар молданы күтіп отырған сақшылар таң тамаша болады. Үйінің сыртына әндетіп жеткен «молдекеңнің» қызара бөрітіп, тілі күрмеліп, қарқ-қарқ күліп, аяғын зорға басып, үйіне енгенін көрген сақшылар:

«Мына кісі ешқандай халық жауы емес. Арақ ішкен, удай мас болған қазақты алғаш рет көріп тұрмыз. Бұл кісі нағыз қызыл коммунист екен – деп сүйсініп:

«Ағасы, ұйықтап демалыңыз! Біз басқа бір үйді іздеп жүр едік – десіп, ың-шыңсыз кетіп қалыпты. Жол-жөнекей әлгі кісіні сыртынан көрсетіп берген адамның үйіне барып:

«Сен арақ ішетін, дін атаулыдан аулақ, жаңа заманның қазағына «молда» деп жала жаптың. Нағыз халық жауы сен екенсің! – деп, арызқойдың өзін ұстап, абақтыға алып кеткен көрінеді...

Хамилат екі отбасын асырап бағу үшін тек малмен ғана күн көруді жеткіліксіз деп білді де, жаңадан құрылған сауда ұйымына агент болып қызметке орналасты. Ай сайын екі түйе зат артып әкеледі, үйінің қасына ашқан шағын дүкенінде сауда-саттық жасайды. Жайлауда отырған жұрт ұн, шай, көмпит-шекер, кездемелік пұл секілді керек-жарағын сатып алады. Күні бойы келімді-кетімді адамдар қарасы үзілмейтіні Шәміл бастаған ауыл балаларына көңілді болды.

Олай болатын себебі, кейбір аса

қажетті заттарға, әсіресе, шай мен ұнға Хамилат дүкендегі ең өтімсіз тауар арақты міндетті түрде қосып береді.

«Арақ алмаймыз! Мұныңды ұсынба! – деп қазақтар ат-тондарын ала қашады. Ондайда Хамилаттың сөзі дайын:

«Мені осы арақты өз қалауымен әкеліп отыр дейсіз бе? Мына заттарға бір шөлмек арақты қосып алмаса, ондай адамдармен сауда жасама деген бастықтың берген бұйрығы бар. Сенбесеңіз, міне, оқып көріңіз! – деп, мөр басылған әлде бір қағазды көрсетеді.

Айтарға сөз таппаған қазақтар қаламаса да, бір-бір шөлмекті қосып алуларына тура келеді. Бірақ, үйден ұзай бере онысын бұтаның түбіне тастап кетеді.

Шәмілдің аңдитыны да сол. Балаларды бастап жүгіріп жетеді де тасталған арақты түгел жинап алады. Шөлмектерді жар қабақтың шетіне қаз-қатар тізіп қояды да өздері қырық-елу қадамдай шегініп алып, таспен дәлдеп тұрып атады. Арақты апасы «сайтан су» деп атайтынын білетін Шәміл бұл ойынға «сайтанға тас ату» деп ат қойған.

Балалар үшін ең бір көңілді ойын да осы. Әр бірі мергендіктерін сынайды. Кім көп шөлмек сындырса, сол батыр атақ алады. Ұранқайлардың келіп зат алғанын Шәміл онша жақтырмайды. Себебі, олар арақты Хамилаттың мәжбүрлеуінсіз-ақ қос-қостан сатып алады. Бірақ, онысын бұтаның түбіне өліп бара жатса да тастамайды. Бір жолы арақты тізіп қойып таспен атып, күл паршасын шығарып жатқан балалардың үстінен түскен бір ұранқай кісі аттан түсіп келіп, бәріне «сарқұлақ» деп аталатын бір төгірік ақшадан таратып беріп, оншақты шөлмек арақты түгел жинап алып кеткені бар. Кетерінде балаларға:

«Мен келесі жолы сендерге босаған шөлмек әкеліп беремін. Ал, сендер ішінде сусыны бар шөлмекті ешкімге көрсетпей тығып қойыңдар! Сындырмаңдар, жарай ма? Бос шөлмек пен арақты баспа бас айырбастап тұрайық! – деп, Шәмілмен келісімге келді.

Шынымен әлгі ұранқай сөзінде тұрды. Босаған шөлмектің оншақтысын әкеліп тастайды. Қазақтардың үйден ұзай бере тастап кеткендерін жинап алып, өзен жағасындағы құмқайраққа тығып қойған Шәміл оған арақтарды өткізеді.

Арақ құйылған бөтелкені сындырғаннан гөрі бос шөлмекті балалар тәуір көреді. Себебі, алыстан атқан тастары келіп тигенде шағылған шөлмектің даусы әдемі естіледі және арақ төгілгендей жағымсыз иіс шықпайды.

Алайда, бұл ойындарынан да көп күндердің бірінде көз жазып қалды. Бұлардың ұранқай жігітпен жасайтын

Мекенде

астыртын «саудалары» мен «сайтанға тас ату» ойындарының сырын аңдып жүріп біліп алған жеңгелері Хамилатқа дереу жеткізді де, әлгі ұранқай да ізін суытты, балалардың шөлмек аңдауларына тиым салынды.

Бірақ, Шәміл оған еш өкінген жоқ. Онсыз да бұл ойынның қызығы кетіп, өзі де жалыға бастаған-ды. Сондай-ақ, екі шаңырақтың ішіндегі жасы үлкені де өзі болғандықтан, мал-сұлға қарау, шөп жинау, отын-су тасу секілді қат-қабат шаруалар жасы бір мүшелге де толмаған Шәмілдің мойнында еді.

Өзімен құрдас балалардың кейбірі аймақ орталығына кетіп, бір тобы Байнорға барып, жаңа заман оқуын үйрететін мектепте оқып жатқанына қызыққан Шәміл:

-Аға-ау, мен де оқу оқығым келеді – деді, Хамилатқа.

-Тәйт, сен оқуға кетсең малға кім қарайды, үй шаруаларына кім қолғабыс жасайды? Жалғыз Арират қай жағына жетеді? – деп, ағасынан бұрын ауыз ашып үлгерген жеңгесі тиып тастады...

Бір күні ауылға аймақ орталығынан ат арылтып жеткен уәкіл қасына жергілікті бастықтарды ертіп келіп, жұртты аулаға жинады. Жиналған қазақ, ұранқайлар арасындағы ширақтау біреулерінің айтуларына қарағанда, дүниежүзілік екінші қанды соғыс басталыпты. Үстіндегі жып-жылтыр қара былғары плащы мен аяғындағы хром етігі, басындағы қалпағы да сол түстес жалт-жұлт еткен уәкілдің қимылы шалт, түсі темірдей суық.

-Жолдастар! – деп, сөзін бастаған уәкіл қабағын қарс түйіп, жүзін сұрландыра тістենіп, онсыз да суық түсін одан бетер «мұздатып», жиналғандарды бір шолып өтті де:

-Біздің мәңгілік досымыз Сәбет одағына қауіп төнді. Күтпеген жерден Гитлердің Германы Сәбет елінің шекарасын бұзып, дүниежүзілік екінші қанды соғысты бастады. Ержүрек көсем Сталин бастаған сәбет халқы жаудың бетін қайтару үшін жан аямай соғысып жатыр. Маршал Чойбалсанның жарлығымен біз қызыл армияның жеңісі үшін аянбай еңбек етіп, сәбет халқының жеңісі үшін қолдан келген көмекті аямаймыз. Шығыстан Жапония басқыншылары өңешін созып, Батыстан Гитлердің Германы шабуылдап, Сәбет елімен бірге бізге де елеулі қауіп төніп тұр – деп ұзақ сөйледі.

Анасының қасында тұрған Шәміл уәкілдің сөзінің ары қарайғысын тыңдаған да жоқ. Түскі сауын уақыты болып кеткендіктен Арират өрістен қойды айдап келе жатыр екен. Қазір қой қосақтауға көмектесуі керек.

Бала-шағалар саулық қойларды ұстап, қосаққа таси бастағанда көк мылжың уәкіл де айтарын тауысқан болса керек. Жұрт тарқап, ауыл әйелдері қой саумаққа қосақ басына жинала бастады.

Қосақ басында қой сауып отырған қатын-қалаш, үй ауласында ер азаматтар топтасып алып, уәкілдің жеткізген суыт хабарын талқылап жатыр.

Ерлердің сөзін тыңдасаң, әлгі жапон мен германдар екі жақтан қатар басып кіріп, бала-шаға, кәрі-жас демей адам атаулының бәрін найзаның ұшына шаншып алып, отқа қақтап жеп қоятын секілді. Бытырлатып атқан оғынан шашылған өрт айналаны жалмап, түгел күлге айналатындай. Өуеден ұшып келетін «темір құстарынан» тасталған отты «жұмыртқалары» тау-тасты қақ айырып, барлық ауыл жеті қат жер астына түсіп кететінге ұқсайды. Тыңдасаң үрейің ұшып, зәрең зәр түбіне жетеді.

Ал, қой сауып отырған әйелдердің әңгімесі соншалық үрей тудыра қоймайды. Керісінше, жақсылық болатындай. «Е, ол герман мен жапонның бізде не өші бар ғой дейсің. Қысқада кеткен кегі болса, әлгі дінсіз кәпір Сталин мен маршал Чойбалсаннан алар. Бізге тисер дейсің бе. Бәлкім, сол Гитлер жеңсе, эсэргүүге ұсталып, «халық жауы» делініп, хабарсыз кеткен ерлеріміз аман-есен болса, оралып келер» - десіп, кәдімгідей үміттеніп отыр.

Мұны естіген Шәміл анасына барып:

- Апа, Герман жеңсе, әкем мен Құдыс, Нүкей ағаларым қайтып келе ме? – деп, сұрады.

- Қайдан білейін, балам! Оларды ұстап әкеткен сол орыстың Сталині мен моңғолдың маршалы екеуі еді ғой. Мүмкін, сол екеуімен жауласқан Герман соғыс ашқан болса, әкең мен ағаларыңа жақтасатын да шығар. Онда, германның қас жаулары ұстап әкетіп, абақтыға қамаған жазықсыз жандарды босатуы да кәдік. Бірақ, сен бұны тек ішіңнен ғана ойлап жүре бер. Тірі жанға тіс жарма! Ана уәкілдің беліндегі тапаншаны көрдің бе? Оның құлағына тисе, аузынан от шашатын тапаншасын суырып алады да, аямай атып салады – деп, апасы Шәмілге мұқият ескертті.

Биыл жасы онға толған Шәміл ешкімге тіс жармай тек іштей ғана Германияның жеңіске жетуіне тілеулес болып, жақтасып жүрді. Оның қиялында герман десе болды, бір ұзын бойлы, сәнді киінген көркем жігіт елестейді. Ауыл ақсақалдары «Алман» деп те атауларына қарағанда, ол өзі қазақ болса керек. Бір күні сол көркем жігіт қасына әкесін, Құдыс, Нүкей ағасын және Махмет хатшыны ертіп келіп «Ал, Шәміл бала! Туыстарыңды маршалдың абақтысынан босаттым. Енді, үнемі бірге болыңдар!» - деп күлімсіреп қарап тұрса...

Осылай армандаумен күндер өтіп жатты. Таяуда түсінде де көрді. Әкесінің қасында өзінің екі інісі, хатшысы бар және әлгі герман дейтін әдемі жігіт бесеуі ақбоз атпен ауылға қарай шауып келеді екен. Шәміл алдынан жүгіріп шыққалы жатқанда: «Әй, Шәміл! Тұр не ғып жатсың? Отын әкел!» деп шақырған жеңгесінің дауысынан

оянып кеткені. Қатты өкінді.

Жеңгесі оятпай тұра тұрғанда ғой. Алдынан жүгіріп шығар еді. Әкесі баяғыдай құшағына қысып, маңдайынан иіскегенде ғой... Шіркін, сол күндер қайта оралса... Герман жеңсе...

Түсін оңашада анасына айтты. «Жақсы түс екен. Ешкімге айтпа!» деп анасы тағы да ескерткен. Шәміл оны да іштей ойлаумен жүр. Сол түсі есіне түссе, бойында ерекше бір күш-жігер пайда болғандай, көкірегін қуаныш кернеп кетеді.

Аспан шайдай ашық, тамыз айының тамылжып тұрған бір күні еді. Ел Цамбагарав тауының баурайындағы жайлаулардан төменге түсіп, Олон нуур бойына қоныстанған кез. Бұл жер алдағы бірер айда күзеуге барарда аялдайтын, кезекті жаз жайлауының соңғы мерзімін аяқтайтын уақытша қоныс деуге болады. Яғни, өзен бойындағы тоғай арасына жақындар алдындағы мезет деуге болады. Аймақ орталығынан Байнорға баратын жолаушылардың ат жолы да осы Олон нуурды басып өтеді.

Шәміл сонау соқпақ жолмен желдіріп бара жатқан салт атты екі жолаушының ауылға қарай бұрылғанын көрді. Дүрбі салып қарап еді, бірі қазақ шапанды кәдімгі қазақ. Ал, екінші жолаушының киім киісі ешкімге ұқсамайтындай бөтен көрінді. Оған таңданған Шәміл үй сыртында жүрген шешесіне жүгіріп барып:

-Апа, әлгі мен түсімде көрген герман кісі келе жатыр! – деді, ақырын сыбырлап.

-Не дейді? – деп, сасып қалған анасы оң қолының саусақтарын жазып, біріктірді де маңдайына апарып ұзақ қарап тұрды да:

-Шынымен де бөтен адамдар екен. Ана қазақтың қасындағы адамның киім киісі тіптен бөлек – деп таңданыс білдірді.

Сәлден соң бие баудың басында тұрған Хамилатқа қарай бұрылған екі жолаушының бірі әлгі «герман»:

-Ассалаумағалайкум! – деп қазақша сәлем бергенін естіген Шәміл дереу қастарына жүгіріп жетті.

Аяғындағы жып-жылтыр хром етігі уәкілдікіне ұқсағанымен, ешбір қару-жарақ асынбаған, үстіндегі киімі мен қалпағы да мүлде бөлек. Шәміл бұрын дәл осындай киімді әкесінің досы Сурахбаяр мен Гэндэннің киіп жүретінін есіне алды. Осы өлкеге келгелі дәл осылай киінген адамды алғаш рет көріп тұр. Хамилат ағасымен жөн сұраса келіп, оны-мұны сөз еткен соң әлгі тосын жолаушы:

-Халеке, үйлеріңізге бүгін қонып кетсек рұқсат па? – деді.

-Ойбай-ау, жігітім! Рұқсат сұрағаның қай сасқаның? Неше күн қонып жатамын десең де, үй әне! Төр сенікі, жүр көне! – деп таңдана жауап қатқан Хамилат жолаушыларды үйге қарай ерте жөнелді. Шәміл екі жолаушының атта-

рын байлауға жетелеп әкетті.

Қонаққа қой сойылып, қымыз құйылды. Жиналған жұртпен ол кісі ұзақ әңгімелесті. Шәмілдің ұққаны, «герман» деп атаған адамы Қазақстаннан

бала оқытуға келген мұғалім екен. Биыл күзден бастап, Байнорда жасы сегізге толған балаларды жинап алып, мектеп ашпақшы. Мұны естіп елең ете қалған Шәміл:

-Менің жасым онда. Мені оқуға ала-сыз ба? – деп сұрады.

-Атың кім? – деп әлгі мұғалім оған сүйсіне қарады.

-Атым Шәміл.

-Бәрекелді, Шәміл айналайын! Әрине оқуға аламыз. Келесі айда Байнорға келсең, өзіңмен құрдас балалармен бірге оқысың – деп, жылы жүзбен мейірлене жауап берді.

Қонақ мұғалім әңгіменің майын тамыза сөйлейтін шешен екен. Жиналған жұртты аузына қаратумен бірге домбыра шертіп, ән саып өнерімен де тамсандырды.

Шәмілдің білім алуына анасы да тілекші еді. Алайда, күзеуге көшерден үш күн бұрын ол кісі көнеттен дүние салды. Шәміл анасының сырқат екенін де білмеген. Бәлкім, білдірмеген де болар. Күзгі ақ жауынмен қрысла тоқтаусыз аққан көз жасымен бетін жуа жүріп, анасын арулап көмген бейітке көппен бірге Шәміл де топырақ салды. Іші бауыры езіліп, үш күн бойы өксігін баса алмай жүрді.

Биіктеу төбенің үстіндегі сол бір үйінді құмның астына Шәміл аяулы анасының ақ кебінге оралған тәнімен бірге «оқысам, білім алсам» деген асыл арманын да қоса көмген еді.

Барша қазақтың тарихи отаны, күн шуақты Қазақстаннан арнайы келген, сол тұстағы жас ұстаз, кейін атақты ғалымға айналған, ағартушы Тілеуберді Сауранбаевтың Байнор жерінде алғаш рет ашқан мектепке жиналған алпыс баланың ішінде, Рамазан, Онабас, Ағыпеш, Байылхан секілді бала кезінен құлын-тайдай тебісіп, бірге өскен құрдастарының арасында, алғашқы шәкірттердің ішіндегі ең кішісі Кәптің қасында оқу-білімге құштар Шәміл ғана болмады.

Шәмілдің балалық шағының қызық та думанды сәттерін, бақытты да шуақты күндерін әкесінің «халық жауы» болып ұсталуы бір ұрласа, анасының мезгілсіз қазасы біржолата көзден бұлбұл ұшырды. Тұлдыр жетімдіктің қамытын тым ерте кигізген ауыр тағдыр Шәмілді аяусыз сынап, әбден иледі. Аш-жалаңаштың, жоқшылықтапшылықтың, тұрмыстық тауқыметтің санқилы ауыртпалығын көре-көре көндікті. Ойын баласынан ойлы жеткіншекке айналды, жылдан жылға есейіп ер жетіп келе жатты...

Қуандық ШАМАХАЙҰЛЫ
Abai.kz

ВЫСТУПЛЕНИЕ ТОКАЕВА НА СОВЕЩАНИИ ПО КОРОНАВИРУСУ

ПРЕЗИДЕНТ КАСЫМ-ЖОМАРТ ТОКАЕВ ПРОВЕЛ СОВЕЩАНИЕ ПО МЕРАМ ПРОТИВОДЕЙСТВИЯ КОРОНАВИРУСУ И ДАЛ НОВЫЕ ПОРУЧЕНИЯ. АЛАТАУ ССЫЛАЯСЬ НА САЙТ АКОРДЫ, ПРИВОДИТ ФРАГМЕНТ ЕГО ВЫСТУПЛЕНИЯ.

Крупным очагом заражения стало Тенгизское месторождение в Атырауской области, где зарегистрировано 1222 случая коронавирусной инфекции.

В Алматы имеет место высокая заболеваемость не только среди граждан, но особенно среди медработников. В частности, в Центральной клинической городской больнице было заражено 60 процентов персонала.

Отмечались факты бездействия со стороны местных исполнительных органов на заключения эпидемиологов, а также представление некорректных данных.

Первое. Регионы принимают различные, не синхронизированные друг с другом решения. Администрирование мер и ограничений также разнится. Все это порождает серьезные проблемы и не помогает общестрановой борьбе с вирусом.

Поэтому поручаю все решения по борьбе с пандемией и устранению негативных социально-экономических последствий вырабатывать в рамках соответствующей Государственной комиссии под руководством премьер-министра.

Госкомиссия должна обеспечить централизованный контроль распределения критических ресурсов по ключевым категориям:

- коечные места;

- медицинские работники и вспомогательный персонал;
- лекарства в стационарах и аптечной сети;
- необходимое оборудование, в том числе для ИВЛ и компьютерной томографии;
- лабораторные исследования;
- средства индивидуальной защиты.

Государственная задача состоит в том, чтобы централизованно обеспечить здравоохранение ключевыми ресурсами, исходя из самого пессимистичного сценария по числу заболевших.

Второе. С целью принятия экстренных мер по стабилизации текущей эпидемиологической ситуации поручаю Государственной комиссии в двухдневный срок проработать и внести мне предложение по вопросу введения жесткого карантина по аналогии с тем, который действовал в марте-мае текущего года. Сегодня мы заслушали доклад министра здравоохранения, там предлагается несколько вариантов так называемого локдауна. Мы должны внимательно рассмотреть, в том числе поддержание и развитие экономики. Вопрос очень сложный и ответственный, и соответствующим образом мы должны принять необходимое решение.

План действий должен быть максимально сбалансированным под углом зрения обеспечения социально-экономических нужд граждан,

дан, интересов бизнеса.

Третье. Наша основная задача – обеспечить здравоохранение ключевыми ресурсами.

Действующая коечная сеть функционирует со значительной перегрузкой. Ситуация на самом деле глобальная. Проявляется очень большая разница между докладами руководителей регионов и той информацией, которую получаю с мест, где происходит борьба против пандемии. Нужно докладывать реальную картину, и эту реальную картину мы в конце концов имеем. Источники имеются разные для получения достоверной информации.

Имеется нехватка лекарств и средств индивидуальной защиты, мощностей лабораторий для тестирования, оборудования для компьютерной томографии и искусственной вентиляции легких.

Министерством здравоохранения предложены меры по решению текущих проблем. Мы сегодня заслушали доклад и меры выхода из кризисной ситуации. Этот доклад и меры, предложенные министерством здравоохранения, я поддерживаю. Теперь дело за эффективной реализацией данного плана.

Правительству и акимам регионов предстоит мобилизовать все финансовые и инфраструктурные ресурсы для решения указанных проблем.

Поручаю до конца июля на 50 процентов увеличить количество инфекционных коек, имея в виду возможность наступления второй волны пандемии.

Четвертое. Следует решить проблему критической нехватки медперсонала.

Нужно задействовать выпускников, про-

шедших интернатуру, обеспечить ускоренный выпуск эпидемиологов и инфекционистов, командировать специалистов из более благополучных в менее благополучные регионы.

Следует также изучить возможность привлечения волонтеров.

Крайне важно сохранить мотивацию медиков, обеспечить благоприятные условия труда, а также своевременную ротацию медперсонала.

Необходимо продолжить стимулирование медиков, находящихся на передовой и взаимодействующих с больными коронавирусом.

Нужно усилить контроль над распределением материального стимулирования медиков.

Пятое. Следует обеспечить доступность плановой медицинской помощи для других больных неинфекционного характера.

Судя по всему, COVID-19 в нашей жизни будет присутствовать долгое время. На острый период пандемии была отложена плановая госпитализация, обследование и профилактика больных по другим заболеваниям.

Однако это может негативно сказаться в последующем на общем здоровье населения.

Поэтому предстоит выработать меры по безопасному оказанию плановой онкологической, кардиологической, пульмонологической и другой медицинской помощи в новых условиях.

Здесь важно активизировать возможности использования телемедицины, дистанционного консультирования, своевременной доставки лекарств и проведения необходимых обследований.

«ALATAU-AQPARAT»

МЕДИКО-СОЦИАЛЬНЫЕ УЧРЕЖДЕНИЯ СТАНУТ ОТКРЫТЫМИ ДЛЯ ОБЩЕСТВЕННОСТИ

Министерством труда и социальной защиты населения РК разработан комплекс мер по совершенствованию работы медико-социальных учреждений. Соответствующие рекомендации и распоряжения вице-министр труда и социальной защиты населения Ерлан Аукунов дал в ходе рабочего совещания, прошедшего в режиме видеоконференцсвязи с участием заместителей акимов областей и городов республиканского значения, сообщает Алатау ссылаясь на пресс-службу МТСЗН РК.

Широкий общественный резонанс вызвали факты нарушения прав подопечных МСУ, находящихся в ведении местных исполнительных органов. Смерть четырех воспитанников Аягозского детского центра оказания специальных социальных услуг, вспышка коронавируса с летальными исходами в доме престарелых в Акмолинской области, жестокое обращение с подопечными в центре для детей с психоневрологическими заболеваниями в Туркестанской области выявили ряд системных проблем.

В связи с этим уполномоченными государственными органами совместно с Генпрокуратурой РК будут проведены комплексные проверки 136 государственных МСУ.

Помимо этого, в ближайшее время вместе с заместителями акимов областей работу учреждений проинспектируют гражданские активисты, журналисты, представители общественных движений.

Для улучшения качества жизни подопечных планируется внести изменения в действующее законодательство.

Так, при МСУ будут созданы общественные советы, в состав которых войдут родные и близкие опекаемых, авторитетные отраслевые эксперты, члены общественных советов при акиматах, представители НПО. Они будут контролировать соблюдение прав usługополучателей, в том числе расходование средств, находящихся на контрольных счетах наличности.

Сведения обо всех МСУ внесут в базу данных портала социальных услуг.

На портале "Социальная защита лиц с инвалидностью" (inva.gov.kz) будет формироваться рейтинг учреждений с обратной связью, где каждый желающий сможет оставить комментарии о деятельности МСУ.

Кроме того, usługополучателям обеспечат доступ в интернет.

Все учреждения планируется оснастить видеокамерами, через которые родственники подопечных смогут наблюдать за происходящим в онлайн режиме.

Также запланирован ремонт зданий и обновление реабилитационного оборудования, спецавтотранспорта.

Местным исполнительным органам рекомендовано учреждения, находящиеся в отдаленных районах, перевести в крупные города и областные центры.

За социальными работниками закрепят волонтеров, которые будут помогать сотрудникам центров.

Стоит отметить, что многие из принимаемых мер являются стандартными в международной практике. К примеру, общественное участие в развитии и контроле качества социальных услуг существует в Великобритании, Дании, Германии, Франции, США. Прозрачность финансовой отчетности широко распространена в корпоративном секторе Австралии, США и странах Европы.

Министерство труда и социальной защиты РК планирует внести необходимые изменения в соответствующие нормативно-правовые акты в ближайшее время.

Напомним, что в настоящее время специальные социальные услуги оказывает 931 организация. Среди них 136 государственных МСУ, в которых проживают порядка 36 тыс. человек. usługополучателями являются 8 категорий граждан, находящихся в трудной жизненной ситуации.

СОБ.КОРР.

ВОЕННАЯ МЕДИЦИНА КАЗАХСТАНА РАЗВИВАЕТСЯ В УСЛОВИЯХ НОВЫХ РЕАЛИЙ И УГРОЗ

В канун дня медицинского работника военные медики самоотверженно выполняют свой профессиональный и воинский долг.

В условиях борьбы с коронавирусной инфекцией усилия военно-медицинской службы сосредоточены на сохранении здоровья военнослужащих и членов их семей. Военные медики контролируют состояние личного состава повсеместно в войсках: ежедневно проводят медосмотры, проверяют соблюдение санитарных и профилактических норм, разъясняют меры профилактики.

Необходимые ресурсы выделены также для помощи гражданскому здравоохранению. В качестве инфекционного стационара непосредственно задействованы военный клинический госпиталь Министерства обороны в Алматы и военный госпиталь в Талдыкоргане. Главный военный клинический госпиталь Министерства обороны в Нур-Султане перепрофилируют под провизорный стационар.

Для приема больных с коронавирусом подготовлен военно-медицинский фонд в Гвардейском, Сарыозеке, Таразе и Ушарале. В качестве карантинного стационара в 30 км от Алматы развернуты полевой мобильный госпиталь, палаточный лагерь и отдельное здание общежития.

В Вооруженных Силах действует первая собственная ПЦР-лаборатория, позволяющая проводить тестирование личного состава на COVID-19 и другие виды инфекций.

Планы по развитию военной медицины Казахстана – масштабные. В декабре 2019 года Главное военно-медицинское управление представило программу развития, реализация которой позволит создать самодостаточные военно-медицинские подразделения и учреждения, способные самостоя-

тельно решать задачи в мирное и военное время, конкурентоспособные в общей системе медицинского обеспечения и страхования.

В ближайшей перспективе будет совершенствована организационно-штатная структура военно-медицинской службы, что обеспечит воинские части и учреждения полным спектром медицинской помощи на современном уровне.

Наряду с этим, начинается участие военных медицинских учреждений в системе обязательного социального медицинского страхования. Организовано взаимодействие с региональными филиалами Фонда социального медицинского страхования, поданы заявки на оказание отдельных видов медуслуг. Два военных госпиталя в Алматы и Талдыкоргане уже оказывают услуги в рамках гарантированного объема бесплатной медпомощи не только военнослужащим и членам их семей, но и закрепленным за ними гражданам.

Пресс-центр, МО РК.

Бейсенбі - Четверг, 9 шілде

ҚАЗАҚСТАН

06.00, 03.00 Әнұран
06.05 «24 сағат табиғат аясын-да»
06.45, 20.00, 00.30 AQPAPAT
07.15 Т/х «Айналайын»
08.25 «Азамат» деректі фильм
08.50 Концерт
10.00, 18.00 Т/х «Шексіз сезім»
12.00 «Онлайн-дәрігер»
13.00, 02.00 «Арнайы репор-таж»
13.30 «Келбет»
14.00, 21.30 Т/х «Ғажайып дәрігер»
15.00, 22.20 Т/х «Әмірші әйел»
17.11 «Қызық екен»
20.30, 01.05 «Ashyq alan». Қоғамдық-саяси ток-шоу.
02.25 «Көңіл толқыны»

ХАБАР

06.00, 02.00 ҚР Әнұраны
06.00, 07.30 «Менің тағдырым»
07.00 Жаңалықтар
07.20 «Індетпен күрескен Қазақстан»
08.00 Новости
08.20, 18.25 Т/х «ПӨЛЕНШЕЕВТЕР»
10.30, 17.10 Т/с «Разия»
11.45 Т/х «Тракторшының ма-хаббаты».
12.30 «Баспаханаға бағыт»
13.00, 22.25 Т/х «Ана жүрегі»
14.40, 21.40 «Жестокий Стам-бул». Сериал
15.25 Сериал «Большая ма-ленькая ложь»
20.00, 21.00 Қорытынды жаңалықтар
20.40 «Нородный контроль»
23.50 «Кел шырайық»
01.25 Т/х «Сүйе білсең»

АСТАНА

06.00 «Ән мен әзіл»
06.30 «Күлдірген»
07.00,17.50 «Үздік әзілдер»
08.00, 14.30 М/ф «Маша и медведь»
10.00, 22.00 Т/х «Кулфи»
10.50, 22.40 «Кекеш келін»
11.20, 21.00 Т/с «Сүлеймен сұлтан»
12.30, 23.10 «Ханзада Жумонг»
кореяй телехикаясы
14.00 Елорда лайф
14.10 М/ф
14.55, 00.30 Т/х «Таңдауым сен»
16.00 «АЙТАРЫМ БАР»
16.55 «Қош келдіңіз!»
18.00 «КЕК» түрік телехикаясы
20.00, 01.30 ASTANA TIMES
20.30 «Отбасы»
01.40 «Шімән апаның хикая-лары»
02.10 «Әзілстан» жасырын камера
02.30 «Біреудің есебінен» деректі драма
03.15 «КазНет»
03.35 «Домашние войны» ситком

ЕВРАЗИЯ

06.00 Т/х «Қарлығаш уя салғанда»
06.45, 04.05 «Той заказ»
07.15,18.00 «Басты Жаңалықтар»
08.00 «Доброе утро»
11.00 «МУЖСКОЕ/ЖЕНСКОЕ»
12.00 «QOSLIKE»
бағдарламасы.
15.40 «На самом деле»
16.45 «Пусть говорят»
18.45, 03.05 «Басты прайм»
20.00 «ГЛАВНЫЕ НОВОСТИ»
20.45, 22.50 «Гончие-6»
22.00, 02.20 «П@УТИНА»
00.20 Ночной кинотеатр

КТК

07.00 ҚР әнұраны
07.05 Кешкі жаңалықтар

Жексенбі - Воскресенье, 12 шілде

ҚАЗАҚСТАН

06.05, 01.25 «24 сағат табиғат құшағында»
06.50 «Қазақ даласының құпиялары»
07.20 «Толағай»
07.55 «Азамат»
08.50 М/ф «Мұзбалақ»
09.00, 18.00 Т/х «Шексіз сезім»
12.00, 00.55 «Сарасөз»
12.30 Концерт
14.00, 21.30 Т/х «Ғажайып дәрігер»
14.50 «Әзіл ә»лемі»
15.50 К/ф«Мәңгілік махаббат»
20.00, 00.10«Апта»
20.45«Өркениет шырақшысы»
21.15,01.30 «Көңіл толқыны»
22.20 «Жайдарман»

ХАБАР

06.00 «Тамаша»
07.45Концерт

Жұма - Пятница, 10 шілде

ҚАЗАҚСТАН

06.05 «24 сағат табиғат құшағында»
06.45, 20.00, 00.30 «Aqparat»
07.15 Т/х «Айналайын»
08.25 «Азамат»
08.50 Концерт
10.00, 18.00 Т/х «Шексіз сезім»
12.00 «Онлайн-дәрігер»
13.00, 02.15 «Иман өзегі»
13.20, 02.35 «Көңіл толқыны»
14.00, 21.30 Т/х «Ғажайып дәрігер»
15.00, 22.20 Т/х «Әмірші әйел»
17.10«Қызық екен»
20.30, 01.00«Ашық алаң»
01.55«Жан жылуы»

ХАБАР

06.00, 07.30 «Менің тағдырым»
07.00 Жаңалықтар
07.20 Как боролись с эпидемиями в Казахстане
08.00 «Новости»
08.20, 19.25 «Поленшеевтер»
10.30, 17.10 Т/х «Разия»
11.45 Т/х «Тракторшының махаб-баты»
12.30 «Баспанаға бағыт»
13.00, 22.25 Т/х «Ана жүрегі»
14.40, 21.40 Т/с «Жестокий Стамбул»
15.25 Т/с «Большая, маленькая ложь»
18.25 «Қоғамдық талқылау»
20.00 «Итоги дня»
20.50 «Новый курс»
21.00 Қорытынды жаңалықтар
23.50 «Кел, шырайық!»
01.25 Т/х «Сүйе білсең»

АСТАНА

06.00 «Ән мен әзіл»
06.30 «Күлдірген»
07.00, 17.10 «Үздік әзілдер»
08.00, 14.30 М/ф «Маша и Мед-ведь»
10.00, 22.00 Т/х«Кулфи»
10.50, 22.40 Т/х «Кекеш келін»
11.20, 21.00 Т/х «Сүлейман Сұлтан»
12.30, 23.10 Т/х «Ханзада Жумонг»
14.00 Специальный репортаж
14.55,00.30 Х/ф «Таңдауым сен»
16.00«Қош келдіңіз!»
16.55 Арнайы репортаж
18.00 Т/х «Кек»Т/х
20.00, 01.15 «Астана таймс»
20.30 «Отбасы»
01.40 «Шімән апаның хикаялары»
02.10 «Әзілстан»
02.30 «Біреудің есебінен»
03.15 «KazNet»
03.35 «Домашние войны»

ЕВРАЗИЯ

06.00 «Той базар»
07.00, 18.00 «Басты жаңалықтар»
07.45 «Жұма уағызы»
08.00 «Доброе утро»
11.00Мужское/женское
12.00 «Қос лайк»
15.40 «Давай поженимся»
16.35 «Жди меня»
18.45, 02.45 «Заң сөйлесін»
20.00 «Главные новости»
20.45 «Поле чудес»
22.00, 00.00 Т/с «Веское основа-ние для убийства»
23.00, 02.00 «П@yтіпа»
03.45 «Той заказ»
04.10 «Ұшқалақ»

КТК

07.05 Кешкі жаңалықтар»
07.25, 03.30 «КТКвеб»
08.00, 03.00 Мерекелік концерт
08.30 Т/х «Саодат»

ЕВРАЗИЯ

11.15, 22.40 Т/х«Кекеш келін»
11.45, 21.00 «Сүлейман Сұлтан» Т/х
12.50, 23.10 Т/х «Ханзада Жумонг»
14.20 Х/ф «Класстастар»
16.00 «Алдараспан»
18.00 Т/х «Кек»Т/х
20.00 «Үздік әндер»
00.30 «Үздік әзілдер»
01.10«Той жыры»
01.35Х/ф «Әйгерім»

ЕВРАЗИЯ

05.00, 03.50 Т/х «Жалғыз жауказын»
06.40, 03.05 «Тамаша city»
07.25 «Той заказ»
07.50 «Ұшқалақ»
09.00 Х/ф «А снег кружит»
13.00 «Неке сыры»
14.40 «Видели видео?»
17.20 «Лучше всех»
19.00 Х/ф «Знакомство»
20.00, 23.00 Т/с «Гражданка Катерина»
22.00,02.20 «П@ytіпа»

09.40 Новости
09.20 «Железная гора»
10.10,01.10 Х/ф «У вас будет ребенок»
12.00 Х/ф «Медное солнце»
13.40 Х/ф «Шутка»
15.30 «Ұлы тамшылар»
17.30 Т/х «Аслы-Ферхат»
19.30 Кешкі жаңалықтар
20.00 «Үйтіп-бүйтіп»
21.30 Х/ф «Нарисованное сча-стье»
02.00 Т/х «Сүйікті Дениз»

ЖЕТИСУ

07.05 «Әсемәуен»
07.30 «Таңжарық» /тікелей эфир/
09.00 Жаңалықтар
09.30 Новости
10.00 «Жетісу жұмбақтары»
10.30 «Сегодня»
11.00 «Ән тыңдайық» /онлайн-концерт/
11.30 Д/ф «Әлемнің мәдени қазынасы»
12.00 «Білек пен жүрек»
12.35 «Абай-175»
13.00 «Әсем әуен»
14.00 «Арнайы репортаж»
14.30 С.Бахтың шығармалары
15.00 «Әсемәуен»
16.30 Д/ф «Кең ауқымда»
17.00 Жаңалықтар
17.15 «Әсемәуен»
17.20 Новости
17.35 Д/ф «Әлемнің мәдени қазынасы»
18.00 «Әсемәуен»
19.00 «Бүгін» /тікелей эфир/
19.30 Д/ф «Батысқа қарай аққан өзен»
20.15 «Абай-175»
20.30 Жаңалықтар
21.00 «Жетісу адалдық алаңы»
21.30 Новости
22.00 «Болмыс» ток-шоуы
22.30 Д/ф «Әлемнің мәдени қазынасы»
23.00 Жаңалықтар
23.30 Новости

31 КАНАЛ

06.00 «Ризамын»
06.55, 20.00 «Информбюро»
07.55 Т/с «Ганга»
10.00 М/с «Лунтик»
10.30 М/ф «Аладдин»
11.25 «Знахарь»
13.45 «Экстрасенсы-детективы»
15.00 «Кел, татуласайық!»
18.00 Т/с «Вижу-знаю»
21.05 М/ф «Вэлмант»
23.00 «What.s Up?»
12.40 Х/ф «Валериан и город тысячи планет»
01.30 Т/с «Интерны»
03.10 «Алдараспан, Нысана, Шан-шар әзілдері»
05.00 «Әзіл студио»

7 КАНАЛ

06.00 «Парижден мені іздеп тап»
07.00, 05.15 «Гу-гулет»
07.30, 14.40, 02.30 «Келесі кім?»
08.00,03.45 Т/х «Элиф»
09.00 «Вокруг света за монетой»
10.00 «О самом главном»
10.40, 17.30 Т/с Вольная грамота»
11.40, 18.30 Т/с «Город особого назначения»
12.40 «Субботний вечер»
15.10 Т/х «Бақ»
15.50 Т/с «Побег из аула-3»
16.20 Т/с «Дилетант»
19.15 Т/с «Вернесься-поговорим»
20.15 Т/с «Жалдамалы қалыңдық»
21.00 Х/ф «Гоголь.Начало»
23.00 Х/ф «Гоголь.Вий»
00.50 Х/ф «Гоголь.Страшная месть»
03.10 «Айнаонлайн»
04.30 «Жеңіп көр»

Сенбі - Суббота, 11 шілде

ҚАЗАҚСТАН

06.05 «24 сағат табиғат құшағында»
06.45Д/ф «Қазақ даласының құпиялары»
07.15 «Aqparat»
07.45 «Азамат»
08.35 Концерт
10.00, 18.00 Т/х «Шексіз сезім»
12.00, 01.00 «Nur Tiley»
12.35 М/ф «Мұзбалақ»
14.00, 21.30 Т/х «Ғажайып дәрігер»
15.00 «Кұс қанат ғұмыр»М. Бесбаев
16.10 К/ф «Әйгерім»
20.00, 00.20 «Мәселе»
20.40 «Өркениет шырақшысы»
21.05 Айтыс
22.20 К/ф «Мәңгілік махаббат»
01.30 «Жайдарман»
02.20 «Көңіл толқыны»

ХАБАР

06.00 «Тамаша»
07.15 Концерт
09.00 «Өзін-өзі тану»
09.10«Discovery: Как устроена Вселенная»
10.00 «От всего сердца»
11.00 «Жұлдызды жекпе-жек»
12.45 Концерт
14.45 Т/х «Тракторшының махаббаты»
18.00 Кино «Путешественник. Начало»
19.20 Кино «Бизнесмены»
21.00 «7 күн»
21.30 Х/ф «Миссия невыполни-ма: протокол Фантом»
23.45 Х/ф «Новая кровь»
00.35Т/х«Поленшеевтер»

АСТАНА

06.00, 03.15 «Ән мен әзіл»
06.30, 02.55 «Әзілстан»
07.00 «Үздік әзілдер»
08.00,14.00 М/ф «Маша и Медведь»
10.00, 22.00 Т/х«Кулфи»
10.50, 22.40 Т/х«Кекеш келін»
11.20, 21.00 «Сүлейман Сұлтан» Т/х
12.30, 23.10 Т/х «Ханзада Жумонг»
14.30 Х/ф «Американская дочь»
16.30 «Алдараспан»
18.00 Т/х «Кек»
20.00 «Үздік әндер»
20.55 «Loto 6/49»
00.30 «Azil keshi»
02.10 «Той жыры»
02.35 «KazNet»

ЕВРАЗИЯ

06.00, 03.20 Т/х «Жалғыз жауқазын»
06.40, 02.35 «Тамаша city»
07.25 «Той заказ»
07.55 «Басты жаңалықтар»
08.40 «Крылья»
12.35 «Фабрика грез»
13.00 «Неке сыры»
14.40 Х/ф «Чужое лицо»
16.50 «Лучше всех»
18.35 Шоу «Қызық лайв»
20.00, 22.00 Т/с «Три песни для золушки»
21.00, 01.50 «П@ytіпа»
23.45 Ночной кинотеатр «Ре-ставратор»
04.00 «Ұшқалақ»

31 КАНАЛ

11.00 «Ән тыңдайық» / онлайн-концерт/
11.30 Д/ф «Әлемнің мәдени қазынасы»
12.00 «Жүрексөзі»
12.30 «Ауылдағы ағайын»
13.00 «Зерде»
14.00 «Туржорық»
14.30 С.Бахтың шығармалары
15.00 Ж.Құрамысовтың концерті
16.40 «Әсемәуен»
17.00 «Полицейский час»
17.20 «Әсем әуен»
18.00 «Зерделі отбасы»
19.00 «Спорт-тайм»
19.30 «Киноман»
20.30 Апта /қаз/
21.30 Апта /рус/
22.20 Д/ф «Құлжабайаға» / Құлжабай-фильм/
23.00 «Әсем әуен»

31 КАНАЛ

06.00, 03.50 «Әзіл студио»
07.30, 04.50 «Ризамын»
08.30 «Бауыржан шоу»

КТК

07.05 «Үлкен үй-3»
07.30 «Кеттік тойға»
08.10 «Үйтіп-бүйтіп»
09.10 Х/ф «Нарисованное счастье»
13.00 Х/ф «Невозможная женщина»
16.30 «Аталар сөзі»
18.30 «30 жыл елмен бірге»
21.00 Х/ф «Мое сердце с тобой»
00.40 «Спасите нашу семью»
02.20 К/ф «Өкініш»
04.10 КТК қоржынынан

ЖЕТИСУ

07.05 «Әсем әуен»
07.30 «Таңжарық»
09.00 Жаңалықтар
09.30 Новости
10.00 «Жетісу адалдық алаңы»
10.30 «Бүгін»
11.00 «Болмыс» ток-шоуы
12.00 «Балдәурен»
12.35 «Абай-175»
13.00 «Әсем әуен»
14.00 «Ұлт пен рух»
14.30 С.Бахтың шығармалары
15.00 «Әсем әуен»
16.30 Д/ф «Кең ауқымда»
17.00 Жаңалықтар
17.20 Новости
17.35 «Единый народ»
18.00 «Зерде»
19.00 Д/ф «Елбасы түлеткен Талдықорған»
19.30 «Жүрексөзі»
20.00 «Ауылдағы ағайын»
20.30 Жаңалықтар
21.00 «Ғибрат»
21.30 Новости
22.00 «Ән тыңдайық» /онлайн-концерт/
22.30 «Әсем әуен»
23.00 Жаңалықтар
23.30 Новости

31 КАНАЛ

06.00, 01.20 «Әзіл студио»
07.00, 03.00 «Ризамын»
08.00 «Бауржан шоу»
09.00 «Готовим с Адель»
09.30 «Битва экстрасенсов»
12.30 «What.s Up?»
13.20 М/ф «Вэлиант»
15.15 Х/ф «Валериан и город тысячи планет»
18.30 Х/ф «Ледокол»
21.00 «Here?»
22.30 Концерт
04.30 «Алдараспан, Нысана, Шаншар әзілдері»

7 КАНАЛ

06.00 «Парижден мені іздеп тап»
07.00 «Қуырдақ»
07.30, 05.10 «Гу-гулет»
08.00,02.20 «Айнаонлайн»
09.00 «Субботний вечер»
10.40 Х/ф «Змауж в 30»
12.30 Т/с «Вернесься-поговорим»
16.20, 00.30, 04.00 Скетчком «Q-елі»
17.20 Т/х «Ұлы дала жанұясы»
21.00 Х/ф «Семьянин»
22.30 Х/ф «Гоголь.Начало»
04.30 «Жеңіп көр»

7 КАНАЛ

10.00 «Готовим с Адель»
10.30 «Here?»
12.10 «Тамаша лайв»
12.50 «What.sUp?»
13.20 Х/ф «Ледокол»
16.20 Х/ф «Заложнико-2»
18.30 Х/ф «Знамение»
21.00 «Последние 24 часа»
22.00 Х/ф «Амар, Акбар, Антони»
01.40 «Алдараспан, Нысана, Шаншар әзілдері»

7 КАНАЛ

06.00 «Келесі кім?»
07.00 «Қуырдақ»
07.30, 05.10 «Гу-гулет»
08.00,03.00 «Айнаонлайн»
09.00 М/с «Фиксики»
10.00 Т/с «Три дороги»
14.00 «Юморина»
15.50 Х/ф «Семьянин»
17.30 Т/с «Жолдамалы қалыңдық»
21.00 Х/ф «Замуж в 30»
23.00 Х/ф «Гоголь.Вий»
01.10, 04.00 Скетчком «Q-елі»
04.30 «Жеңіп көр»

АБАЙ–175

АБАЙ ҮНІ, АБАЙ ЛЕБІ, АБАЙ ТЫНЫСЫ

XIX ғасыр тарихында мәңгі өшпес белгі болып жазылып қалған ұлы ақын, кемеңгер ойшыл, поэзия әлеміндегі қайталанбас тұлға Абайдың мұрасы халқымыздың ғасырлар бойы маңызын жоймайтын рухани қазынасы екені даусыз. Оның поэзиясы – заманындағы халықтың ең күрделі мәселелерін қозғаған поэзия.

Сол замандағы қоғамдық өмір салтының, ой-сана, білім-ғылым түсініктерінің бірнеше ғасыр бойы қалыптасқанын, түп-тамыры әрде жатқанын ескерсек, Абайдың поэзиясы қазақ қоғамының дамуындағы белгілі бір кезеңдегі халықтың тағдырын, ұлттық мінез-құлқын тарихи тұрғыдан сипаттай білді.

Қазақты тану үшін Абайды оқу қажет болса, ал Абайды түсіну үшін азамат болу шарт. Абай ақын ғана емес, ол өлеңдері арқылы халық санасына ой салды. Көкірек көзін оятып, надандықтан, жаман қылықтардан сақтандырып, өз заманының мәселелерін нақ белгілеп, дұрыс қорытынды шығара білген ұлы ақын.

Абай шығармашылығындағы маңызды аспектілердің бірі – философия мен гуманистік дүниетаным, өмірге деген ерекше көзқарасы. Абай өзінің он тоғызыншы қара сөзін адамның қайткенде білімді болатындығын көрсетуге арнаған: «Адам ата-анадан туғанда есті болмайды, естіп, көріп, ұстап, татып, ескерсе дүниедегі жақсы-жаманды таниды-дағы, сондайдан білгені, көргені көп болған адам білімді болады. Естілердің айтқан сөзін ескеріп жүрген кісі өзі де есті болады. Сол естілерден естіп, білген жақсы нәрселерді ескерсе, жаман дегеннен сақтанса, сонда іске жарайды, сонда адам десе болады»,– дейді ойшыл. Ал ұлт ұстазы Ахмет Байтұрсынов болса «қазақтың бас ақыны –Абай Құнанбаев. Онан асқан бұрынғы-соңғы заманда қазақ даласында біз білетін ақын болған жоқ”,- деп көзі ашық, көкірегі ояу, саналы қазақ баласына ұлы Абай туындыларын тереңдете оқытудың мәні мен маңызы аса зор екендігін насихаттайды.

Міне, биыл ұлы Абай атамыздың 175 жылдық мерейтойын кең көлемде, мемлекет болып, жоғары деңгейде мерекелеу туралы жарлыққа қол қойылды. Тіпті, ЮНЕСКО мен ТҮРКСОЙ аясында тойлау да талқыланып жатыр. Ұлы Абайдың осындай өсиет-өнегесінің арқасында ел ретінде еңселенеміз, мемлекет ретінде биік шыңдарға жетеміз деген ойдамын.

Амина АЙТМОЛДА,
М.Ломоносов атындағы №5 мектеп-лицейінің түлегі

СОТ ЗАЛЫНАН

МЕДИАЦИЯ ТӘРТІБІНДЕ ТАТУЛАСУ

Әкімшілік істер бойынша медиацияны қолдануды әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 64-бабында әкімшілік жауаптылықтан тараптардың татуласуына байланысты босату бөлігі бекітілген. Осы бапта көзделгендей әкімшілік құқық бұзушылықтарды алғаш рет жасаған адамдар жәбірленушілермен, арыз иелерімен, оның ішінде медиация тәртібімен татуласса және көлтірген зиянын жуып-шайса, сот оларды әкімшілік жауаптылықтан босатуы мүмкін.

Татуласу жәбірленуші мен әкімшілік құқық бұзушылық жасаған тұлға қол қойған жазбаша келісім негізінде жүзеге асырылады.Атап айтсақ, азамат К. өзінің тұрғын үйінде, арақ ішкен мас күйінде, заңды некеде тұратын әйелін жаман сөздермен балағаттап, үй тыныштығын бұзып, мазасын алған.Сот отырысында азамат К.өзінің кінәсін толық мойындап, әйелінен кешірім сұрап, екеуінің медиация тәртібімен татуласқандарын айтып көрсетті. Сонымен қатар, жәбірленуші де күйеуін кешіргенін, өзара медиация тәртібімен татуласқандарын көрсетіп, оған қатысты әкімшілік істі тоқтатуды сұрады. Сот қаулысымен азамат К. әкімшілік жауаптылықтан жәбірленушімен

медиация тәртібімен татуласуына байланысты босатылып, әкімшілік іс тоқтатылды.

Қазақ халқы үшін бітімгершілік – билік айтудың ең озық өнегесі екенін ұмытпайық. Ұлы қазақ даласы билігінің белгілі дара тұлғалары – Төле би, Қазыбек би, Әйтеке билер бастаған дана билердің ел арасындағы кез келген дауды бітімгершілік жолымен шешіп, халқымыздың бірлігін, ауыз-біршілігін, тұтастығын сақтауға үлкен назар аударғаны баршамызға белгілі.

Б.И. ТУРСУМБАЕВА,
Кербұлақ ауданының № 2 аудандық сотының
бас маман – сот отырысының хатшысы

ЖЕМҚОРЛЫҚ

КӨП БОЛЫП ҚОЛҒА АЛУ КЕРЕК

Өтпелі кезеңнің ауыр жылдарында қоғамымызға дендеп еніп, белең алған сыбайлас жемқорлық сияқты дертті жою оңай емес. Оның алдын алу, орын алуына мүмкіндік туғызбау үшін барлық мекеме – ұйымдар, ұжымдар, қоғамдық ұйымдар, барлық азамат іске немқұрайлы қарамауы керек. Жең ұшынан жалғасқан жемқорлықпен күреске барша жұрт атсалысқанда ғана нәтижелі болмақ. Әсіресе, ұжым басшылары бұл міндетке жауапты қарауы тиіс.

Сыбайлас жемқорлық ұғымымен жалғыз пара алуды ғана баламалауға ғана болмайды, өйткені, бұл қылмыстың осы түрінің көп көріністерінің бірі ғана. Қоғамымызда әлі болса жемқорлықтың орын алуы, еліміздің экономикалық дамуы мен оның өркендеуіне кері әсерін тигізетіні баршамызға белгілі. Осыған байланысты тек құқық қорғау органдары ғана емес, барлық мемлекеттік және қоғамдық құрылымдар, бүкіл әлеумет, әр азамат оған қарсы тұруға шешім қабылдауы керек, сонда ғана жемқорлыққа жол беріلمесі анық.

Қазіргі таңда мемлекетімізде бағыныштыларының сыбайластық әрекет жасағандары үшін басшының жауаптылығы туралы мәселе қойылып отыр. Мұның өзі, сөз жоқ, сыбайластық пен күресте қолданылып жүрген мемлекеттік механизмдегі маңызды да басты элементтерінің бірі болып табылады.

Сонымен қатар, бұл тұрғыда сыбайластықпен күресте бірқатар сапалық жаңа шаралар қарастырылған. Мемлекеттік қызметкердің өзіне белгілі болған сыбайластық құқық бұзушылық оқиғалары туралы хабарлау міндеті енгізіліп, сыбайластыққа қарсы әрекет шаралары жасалған.

Бір сөзбен айтқанда бұл әлеуметтік кеселмен күресті көп болып қолға алғанда ғана жақсы нәтиже берері даусыз.

Самал ҚАЛИМОЛДИНОВА,
Талдықорған қалалық сотының судьясы

КАЗЫНА

Мемлекеттік тіл - тәуелсіз елдің негізгі рәміздерінің бірі. Тіл адамдардың қарым-қатынас құралы болғандықтан, ол сөйлеу әрекетінің арқауы болып табылады. Тіл ұлтпен ұлтты татуластыратын ерекше қатынас құралы. Адам тіл арқылы бір-біріне қатынаса алады.

МЕМЛЕКЕТТІК ТІЛ

Қазіргі заман жеке адамдардың ғана емес, тұтас ұлттардың да өткеніне үңіліп, болашағын бағдарлауға жол ашты.Қазақ халқы бар тарихын көшіп жүріп өткізсе де«батпаққа батырмай, құмға шашпай,жұртында қалдырмай, шыбындыға алдырмай», барлық жиған тіл байлығын, күй мен жырын бізге жеткізді. Еліміз өз егемендігін алып, іргесін кеңге жайған замандамыз.Мемлекеттік тіл тәуелсіздігіміздің жырын жырлап, бұғанасын бекітіп, қанатын қатайты.

«Ұлттың сақталуына да, жойылуына да себеп болатын нәрсенің ең қуаттысы тіл» деген Ахмет Байтұрсынұлы. Отбасы өзіміз де Отанымыз Қазақстан... Тіл меңгеруде, өз тілінде еркін сөйлеуде ата-ананың да рөлі ерекше. Әр ата-ана ананың ақ сүтінен дарыған тілін үйретуді қолға алса, бұл тілдің ешқандай қиындығы жоқ. Ана тілін - білмеген ақылы жоқ желік бас. Ана тілін - сүймеген халқын сүйіп жарытпас деген сөзде де терең мағына жатыр емес пе! Алдына ел болу өзінің тілі, әдебиеті бар ел ғана жарай алатындығын біз ұмытпауға тиіспіз... Тіл тазалығы дейтініміз - ана тілдің сөзін басқа тілдің сөзімен шұбарламау -деп Ахмет Байтұрсынұлы меңзеген еді. Ана тілі - халық болып жаралғаннан бері жан дүниесінің айнасы,

өсіп-өніп түрлене беретін, мәңгі құламайтын бәйтерегі (Ж. Аймауытов). Ана тілі қанның, қиылған жанның, толқытқан көңілдің, лүпілдеген жүректің сығындысы, онда дәм де, мән де болу керек. (С.Торайғыров). Қазақ тілі өте бау, орамды, көркем тіл. Тіл арқылы өнер білімді, мәдениеттілікті, қоғамның белсенді азаматы болуды сол тіл арқылы үйренеді.Халық өзінің ғасырлар бойы жасаған асыл мұраларын ұрпақтан ұрпаққа алдымен ана тілі арқылы табыс етеді. Сондықтан ана тілін білмей, ұлттық мәдениетті жете меңгеру мүмкін емес. Қазіргі жаңартылған бағдарлама талабына қарай үш тілдікті алға қойып отыр. Әрине, әр тілді меңгеру, әр тілде сөйлеу өркімнің арманы. Жеті түрлі ілім біл, жеті елдің тілін біл деген. Біздің мектебіміз аралас мектеп болса да мемлекеттік тілге деген құрмет өте жоғары.

Біздің мақсатымыз өзгенің байлығы, сұлулығы және икемдігі жағынан дүние жүзіндегі озық тілдермен теңдесе алатын ана тіліміз бар екенін ұмытпау болып табылады.

Е.ҚАЗБЕК,
Алматы облысы
Талдықорған қаласының
мамандандырылған тергеу
сотының жетекші маманы

ЭКОЛОГИЯ

ОРМАНДЫ ӨРТТЕН САҚТАЙЫҚ!

Орман бар жерде сән бар, тынығуға да қолайлы мүмкіндік мол. Бүгінде орман өзінің демалыснемесе мереке уақытын көңілді өткізуге ұмтылған сан мыңдаған адамдардың өртүрлі көліктермен барып, демалатын жері болып отыр.

Өлемдік статистикаға сүйенсек, өрттердің үш пайызы ғана найзағайдан немесе өзге табиғи себептерден болады, қалғандарына адамдардың өздері кінәлі екен. Сондықтан да ормандардағы өрттердің алдын алу үшін шұғыл шаралар атқарылуы керек. Өрттің шығу себептеріне тоқталар болсақ, әсіресе үлкендікішілі топтар табиғат аясына шығып, серуен құрады, от жағып, ас әзірлейді, темекі тұтқылын қалай болса солай лақтыра салады. Ең өкініштісі – олардан соң құл-қоқыстар қалып, тіпті кейде сөнбеген шоқтардан өрт шығып, табиғатқа үлкен зиян тиіп жатады.

Табиғатқа осындай зардаптар әкелмес үшін, ормандардағы өрттерді болдырмау үшін және оның алдын алуда орман алқабына барып демалушылар, экскурсияға келген оқушылар, әсіресе өрт қаупі күшті жаз, күз айларында өрт қауіпсіздік ережелерін сақтау керек. Өртті өшіргеннен гөрі алдын алу әдекайда оңай екені белгілі. Сондықтан да өрт жібермеу табиғат аясында демалатын әрбір азаматтың міндеті. Жердің көркі, денсаулыққа шипа – орман алқабын тілсіз жау зардабынан қорғап, келешек ұрпаққа табиғи қалпында жеткізіп, көздің қарашығындай сақтау – әр адамның ел алдындағы қасиетті, бұлжымас парызы.Сондай-ақ, бұл орманшылардың ғана емес, табиғат аясындағы әрбір перзенттің қасиетті борышы екенін ұмытпайық. Демалыс орындары мен орман аумақтарына барушы құрметті азаматтар, табиғатты қорғаңыздар және барлық тіршілік иелеріне ұқыптылықпен қараңыздар!

Д.ОРДАБАЕВ,
«Талдықорған орман шаруашылығы»
коммуналдық мемлекеттік мекемесі
Қаратал орманшылығының орман шебері

МАМАН МІНБЕРІ

ТЕРГЕУ СУДЬЯСЫНЫҢ БАСТЫ МАҚСАТЫ

Тергеу судьясының жұмысын жандандыру шаралары Қазақстанның Тұңғыш Президенті – Елбасы Н.Ә.Назарбаевтың бес институционалдық реформаны жүзеге асыру жөніндегі «100 нақты қадам» – Ұлт жоспарында жалғасын тапты.

Нақты айтсақ, 22-қадамда адам және азаматтың конституциялық құқығын шектейтін барлық тергеу қызметі жөніндегі өкілеттілікті тергеу судьясына біртіндеп беру арқылы сотта айыпталушы мен қорғаушы арасындағы теңдікті қамтамасыз ету мақсаты қойылды. Және ол мақсаттың орындалуын тергеу судьяларыбас-аяғы екі жылда өздерінің қоғамға қажеттілігін тез дәлелдеуіндекөрінісін тапты-деуге толық негіз бар.

Тергеу судьясының басты мақсаты өзіне қылмыстық қудалау функциясын қабылдамай, соттың бақылауын жүргізуді жүзеге асыру. Тергеу судьясы – қылмыстық процесстегі тараптар мүмкіндіктерінің теңдігін, жеке адамға тиесілі конституциялық құқықтарының сотта қорғалуын, негізсіз айыптаудан және соттаудан, адам мен азаматтардың құқықтары мен бостандықтарының заңсыз шектелуінен қорғауды қамтамасыз ететін процессуалдық дербес тұлға. Ол тек заңның мүддесін қолдайды.

Қылмыстық-процестік кодекстің 55-бабында тергеу судьясының сотқа дейінгі тергеп-тексеру жұмыстары барысында кездесетін кемшіліктерді жою үшін оған бірнеше өкілеттіктер берілген. Сотқа дейінгі өндірісте соттың бақылауын кеңейту және қылмыстық процесте жеке адамның құқықтары мен бостандықтарының тиісті кепілдіктерін құру тергеу судьясының қатысуынсыз мүмкін емес.

Бұған дейін түрлі тергеу әрекеттеріне санкция беру прокурордың, яғни айыптау тарапының құзырында болып келген.

Ендігі жерде, күзетпен ұстау, ұйқамақта ұстау, лауазымнан уақытша шеттету, жақындауға тыйым салу, экстрадициялық қамақ мерзімдерін ұзарту, кепілді қолдану, мүлікке тыйым салуды санкциялау тергеу судьясының құзыретіне берілген. Сондай-ақ, күзетпен ұсталынатын адамды сот психиатриялық және/немесе сот-медициналық сараптама жүргізу үшін медициналық ұйымға мәжбүрлеп орналастыру, бұрын өзіне қатысты күзетпен ұстау қолданылған адамның психикалық ауру фактісі анықталған кезде оны ауруларды қатаң оқшаулау жағдайында ұстауға лайықталған психиатриялық көмек көрсететін арнаулы медициналық ұйымға ауыстыру, мәйітті эксгумациялау, күдіктіге, айыпталушыға халықаралық іздеу жариялау секілді міндет те тергеу судьясына жүктелген.

Кейбір тергеу әрекеттеріне санкция беруден басқа тергеу судьясы сотқа дейінгі өндіріс кезінде тараптардың шағымдары мен өтініштерін қарайды.Айыпталушының бұлтартпау шарасына санкция беру тергеу судьясымен ашық сот мәжілісінде, айыптау және қорғау тараптарының қатысуымен қаралады. Мұндай процесте тараптардың жарыспалылық қағидасы неғұрлым толық іске асырылады және сотқа дейінгі өндірісте тараптың бірі – адвокаттың ролі арта түседі. Ашықтық және тараптардың жарыспалылығы процеске қатысушылар құқығының тиімді қорғалуына себепкер болады және азаматтардың құқығының сақталуына қосымша кепілдік береді.

Айгүл ҚАСЕНОВА,
Алматы облысының қылмыстық
істер жөніндегі мамандандырылған
ауданаралық сотының судьясы

МЕРЕКЕ

Домбыра – қазақтың қасиетті аспабы, құнды байлығы, тап-тырмас қазынасы. Қазақ пен домбыра егіз ұғым. Күні кешеге дейін әр үйдің төрінде ілулі тұратын ұлттық аспабымыздың құмбірлеген үні бүгінде алыстап бара жатқандай. Той-томалақ пен беташарларда ғана үнін естіп жүрген қасиетті домбырамызды Елбасымыз Нұрсұлтан Әбішұлы 2018 жылдан бастап арнайы мереке күндердің қатарына қосқан болатын. Жағымды жаңалық жүрегімізге жылулық ұялатып. Себебі, жыл сайын атал өтілетін бұл мерекелік күннің ұлттық руханиятымызға қосар үлесі зор.

НАҒЫЗ ҚАЗАҚ –

Домбыра

жолы. Бұл мереке – қазақтың рухын көтеретін, бірлігін нығайтатын айтулы күн. Жалпы, ұлттық домбыра күні аталуы жүрегімізге жылылық ұялатып, жанымызды жадыратты. Ерекше мерекемен барша қазақ елін шын жүректен құттықтаймын. Домбырамызды дәріптеп, әлемге танытатын жастарымыз көбейе берсін. Қасиетті домбырамыздың үні тек қазақ елінде ғана емес, дүние жүзіне жетсін. Қазақтың қазақ екенін танытсын деп тілеймін» – деп тілегін жаудырды белгілі айтыскер ақын Жандарбек Бұлғақов.

Өнерде шек болмайды, оны түсінуге тілдің де керегі жоқ. Қазір қазақты осы аспаппен әлемге танытып жүрген

танымал күйші. Құрманғазы атындағы консерваторияның профессоры, Қазақстанның еңбек сіңірген қайраткері. Ұстазымнан білім алып, шәкірті атану мен үшін ең үлкен жетістік. Әлемге қазақ елін домбыра арқылы танытып жүрген Айгүл Үлкенбаеваның қасында, қара домбырамды қолыма алып жүргенімнің өзімен жеткен жетістіктердің бірі. Алысты-жақынды шет елдерге шықтым, үлкен сахналарда бой көрсетіп жүрмін. Өнер жұлдыздарымен біргемін. Алдағы уақытта дәл осы өнеріммен, қара домбырамның көмегімен талай шет елді бағындыратыныма еш күмәнім жоқ. Бұл менің алға қойған мақсатым.

Домбыра мені ғана емес, талай мықты адамдарды әлемге танытты. Домбыраның үніне таң қалмайтын адам жоқ. Әсіресе шет елдерде қайта-қайта күй тартуымызды сұрап, домбыраның үнін үздіксіз естіп отыра беретін адамдар өте көп. Өз кезегімде мен де айтулы мерекемен барша қазақты құттықтаймын. Төл меркеміз жоғары деңгейде аталып өтетіндей деңгейге жететініне мен сенімдімін. Домбырамыз да, қазағымыз да тек биіктерден көрінсін – деп тіледі жас күйші. Талай конкурстардың жеңімпазы атанып, шет елдерде алдыңғы орындардан көрініп жүрген жас күйшінің айтуынша барлық жеңістері осы домбыраны серік етіп, соның сырын түсінгендігінде екен.

Жарты әлемді шарлап, көрген қызықты деректерді жазбаша қалдырған орыс саяхатшысы А.Берг қазақ даласына келгенде ерекше таңқалысын жеткізді. Ол: «Қазақ елі қонақжай халық. Мұнда келген мейман ән қанатында қалқып, сиқырлы музыкалық аспап үнімен ғажап күй кешеді», – дей келе, әр қазақ домбыраны кие тұтып, қадірлейтінін жазыпты. Осыдан-ақ, домбыраның қазақ ұлты үшін аса қастерлі екенін бағамдауға болады.

Бүгінде ұлттық музыкалық аспаптың құндылығын ұлықтап, босағаға биік ілетін отбасын сирек кездестіреміз. Әйтсе де, қасиетті домбырамыздың қадірі ешқашан түспек емес. Қазақ барда домбыра бар. Домбыра үні ешқашан тыңдаусыз қалмайды. Ендеше қазақтың төл мерекесімен барша оқырмандарды біз де шын жүрегімізбен құттықтаймыз.

Жандарбек БҰЛҒАҚОВ, айтыскер ақын

Ұлы ақын Қадыр Мырза Әлінің «Нағыз қазақ қазақ емес, нағыз қазақ – домбыра» деген сөзінің зор мәні бар. Мұндай тұжырымның астарында қазақтың осынау киелі аспабын құрметтемеген, домбыра үніне сүйсінбеген адамда қазақы қасиет жоқ деген ой жатыр. Елбасымыз осы күнді арнайы мереке етсе, Президентіміздің де домбыра туралы жақсы пікірде екені куантады.

– Қазақ пен домбыра – егіз ұғым. Құмбірлеген домбыраның үні батырларымызға рух, ақындарымызға шабыт берген. Домбыра әрбір қазақтың рухын көкке көтеретін құнды қазынамыз болуы тиіс. «Сарыарқа», «Балбырауын», «Адай», «Әлқисса» күйлері – ұлттық рухымызды көтеретін таңғажайып туындылар. Домбыраның пернесінен шыққан күйде халқымыздың терең тарихы бар. Біз атадан балаға аманат болған асыл мұрамызды сақтап, қадір тұтуымыз қажет. «Өнер – ұлт келбеті» дейді дана халқымыз. Баршамызға ортақ құндылық – домбыраны жан-жақты насихаттап, жас ұрпақтың санасына сіңіру өте маңызды. Домбыра – қайталанбас асыл дүние. Сондықтан мектепте

домбыра үйрену сабақтарын енгізу – қажет әрі дұрыс бастама. Себебі, қазіргі жаппай жаһандану уақытында халқымызға тән бірегей құндылықтарды жаңғырта беруіміз қажет, – деген мемлекет басшысы төл мәдениетімізге деген қамқорлық әрқашан мемлекеттің айрықша назарында болатынын айтқан.

«Домбыра күні» деп алғаш тойланған жылдары барша қазақ қуанып сүйіншілегенін білеміз. Әсіресе, өнер жұлдыздары әлеуметтік желілерде қуаныштарын жарыса жазды. Бүгінде елімізге танымал, домбыраны серік еткен жастарымыз жетерлік. Осынау атаулы мерекеде домбыраны қолынан тастамай ұлттық аспабымызбен елге танылып жүрген жандардың құттықтауын да бергенді жөн санадық.

– «Домбыра күні» деген мереке қосылғанына қатты қуандық. Шынын айтқанда тойланатын мереке күндер көп, бірақ қасиетті «домбыра күні» деген болған жоқ. Елбасымыздың бастамасымен үш жылатаалып жүрген домбыра күнінің жастарға берері зор. Ұлттық құндылығымызды дәріптеп, көлер ұрпаққа домбырамыздың қасиетін көрсетудің бірден бір

өнерпаздар аз емес. Домбыраға қызығып, күй тартуға ынталанған балалар саны күннен-күнге өсуде. Күйшілікті домбыра тарту өнерінің шыңы дейміз. Ендеше осы күй өнерін дүние жүзіне дәріптеп жүрген белгілі күйші Айгүл Үлкенбаеваның шәкірті, өзі де шетелді бағындырып, домбырасын қолынан тастамай жүрген жас күйші, Құрманғазы атындағы консерваториясы халық аспаптар бөлімінің студенті, 2016 жылы Испанияда өткен халықаралық фестивальдің бірінші орын, 2017 жылы Болгариядағы «Біз XXI ғасырлықтармыз» фестивалінің бас жүлде, 2018 жылы Шымкент қаласында өткен Республикалық күйшілер конкурсының бірінші дәрежелі жеңімпазы Рауан Абзалұның да жылы лебізін жазуды жөн көрдік.

– Қазақстандықтарды домбыра күнімен құттықтаймын. Бұл мереке мен үшін ең керемет мерекелердің бірі. Кішкентайымнан домбыраға әуес болып, осы жолды жаныммен қаладым. Ата-анамның ықпалымен, берген қолдауымен танымал күйші Айгүл Үлкенбаеваның шәкірті атандым. Жеке мектеп студиясында оқыдым. Өздеріңіз білетіндей, ол кісі – елімізге, алыс-жақын шетелге

Жас күйші, Құрманғазы атындағы консерватория студенті, халықаралық фестивальдердің жеңімпазы **Рауан МАҒАУИН** ұстазы **Айгүл ҮЛКЕНБАЕВА**МЕН

СОТРУДНИЧЕСТВО

ОПРЕДЕЛИЛИ КЛЮЧЕВЫЕ НАПРАВЛЕНИЯ РАЗВИТИЯ

Международный центр приграничного сотрудничества «Хоргос» — это единственный в мире проект трансграничного сотрудничества.

«Хоргос», созданный в 2005 году, стал площадкой для развития приграничной торговли. Целью межгосударственного проекта стало создание условий для привлечения транснациональных компаний, продвижения казахстанского экспорта, наращивания объема приграничной торговли между Казахстаном и Китайской Народной Республикой. И в целом, уникальный проект был направлен на создание условий для ведения бизнеса, привлечения инвестиций и комфортного пребывания туристов.

В 2019 году в компании произошли значительные изменения: 100%-ный пакет акций передан из государственной в коммунальную собственность Алматинской области. Наделение АО статусом Управляющей компании (УК СЭЗ) позволило заключать с инвесторами и участниками СЭЗ договоры на новых условиях с предоставлением определенных законодательством льгот и преференций.

Однако в начале 2020 года Глава государства Касым-Жомарт Токаев, выступая на расширенном заседании Правительства, раскритиковал деятельность МЦПС, поручив разработать «Комплекс мер по повышению эффективности работы центра» и разработать конкретную программу торговой политики до 2025 года.

Буквально в феврале этого же года был назначен новый руководитель «Хоргоса». Им

вестиций и развитию туризма. Эти же пункты вошли в стратегию развития СЭЗ. Уверен, это даст мультипликативный эффект на развитие экспорта услуг и товаров. Второе направление — становление Управляющей компании в качестве клиентоориентированной организации и третье — развитие инженерной инфраструктуры Центра. Учитывая логистические возможности СЭЗ — нахождение в непосредственной близости станции Алтынколь и к международной автомобильной магистрали «Западная Европа — Западный Китай», являющейся Евразийским трансконтинентальным мостом, соединяющим КНР и Юго-Восточную Азию со странами

90 тысяч человек.

Инфраструктура казахстанской части застраивалась буквально с «чистого листа». В связи с отсутствием в близлежащем районе источников и крупных объектов инженерной инфраструктуры, которые могли бы полностью или частично обеспечить МЦПС «Хоргос» были построены котельная мощностью 120 МВт, электрическая подстанция, водозаборные сооружения и канализационные очистные сооружения, проложены внешние и внутренние подъездные дороги.

Кроме того, из-за близости селеопасной реки Хоргос, протекающей западнее МЦПС

технологический аудит. Исходя из результатов сейчас внедряется проект «Цифровизация территории СЭЗ». Что в свою очередь затронет все имеющиеся бизнес-процессы, что положительно повлияет как на инвесторов, туристов, так и на органы, обеспечивающие функционирование СЭЗ.

Первое, для удобства и получения первичных услуг и информации модернизирован сайт МЦПС «Хоргос», в скором времени заработает call-центр для консультации в режиме онлайн. Значительно упрощен и переведен в электронный формат весь документооборот компании.

Как вы знаете, значительным барьером в деятельности МЦПС были проблемы, возникавшие в процессе прохождения контрольно-пропускного пункта, как при входе, так и при выходе. Для исключения этих проблем ведется установка автоматизированной системы пропусков, а также разделения багажа от физического лица, что позволит сократить время прохождения КПП.

Сам процесс пропускного режима по билетам также приятно удивит посетителей: если ранее для покупки было достаточно удостоверения личности, а вход-выход строго по штрих-коду билета, теперь сам билет можно будет купить онлайн через официальный сайт, также рассматриваются иные площадки. Также, теперь посетителям не придется переносить багаж вручную, его достаточно будет сдать в пункт приема багажа. В стоимости билета уже предусмотрен перевоз багажа до 25 кг.

Отремонтировано здание центра и облагорожена прилегающая территория: заменены напольные покрытия, демонтированы решетки на стеклянные перегородки, заменено ограждение на прилегающей территории и налажена система кондиционирования в самом здании.

К тому же у посетителей теперь появиться право выбора — прохождение паспортного и

стал Динмухамед Болатович АБСАТТАРОВ, ранее возглавлявший Палату предпринимателей Туркестанской области. О том, какие усилия приложены, чтобы направить в нужное русло уникальный по роду своей деятельности Международный центр приграничного сотрудничества «Хоргос» рассказывает Динмухамед Болатович:

— Первым делом мы провели ситуативный анализ, который выявил сильные и слабые стороны МЦПС. По итогам анализа мы определили ключевые направления развития центра, и сделали акцент на привлечении ин-

Центральной Азии, Каспийского моря и Европы, это очень хорошие перспективы.

Глава государства в начале года высказал критику о деятельности МЦПС и дал соответствующие поручения. Сейчас мы с командой над этим работаем. Должен отметить, что первоначальные условия для реализации проекта МЦПС «Хоргос» у китайской стороны были более выгодными в сравнении с казахстанской. Инженерная и транспортная инфраструктура китайской части «Хоргоса» создавалась на основе уже существовавшей на тот момент инфраструктуры города Хоргос с населением

«Хоргос», департаментом по чрезвычайным ситуациям региона параллельно ведется работа по строительству селезащитных и берегоукрепительных сооружений вдоль всей территории центра.

Из-за пандемии СЭЗ не функционирует более пяти месяцев, что не может не сказаться на доходах и соответственно на темпах развития. Однако, несмотря на отсутствие финансирования, мы продолжаем работу по содержанию объектов инфраструктуры, и реализовали некоторые обновления. Как я говорил, был проведен ситуативный анализ и

таможенного контроля в общеустановленном порядке либо через бизнес-терминал повышенной комфортности. Работы по вводу в эксплуатацию бизнес-терминала уже ведутся.

Стоит напомнить, что финансируется МЦПС за счет оказываемых платных услуг, доходов от сдачи в имущественный наем (аренду) и поднаем (субаренду) объектов инфраструктуры, земельных участков, зданий и сооружений, и от средств, внесенных в качестве пополнения уставного капитала.

Ш. ХАМИТОВ.

МЕДИАЦИЯ

ВЗАИМНОЕ ДОБРОВОЛЬНОЕ ВОЛЕИЗЪЯВЛЕНИЕ СТОРОН

Условием участия в процедуре медиации является взаимное добровольное волеизъявление сторон, выраженное в договоре о медиации. Стороны медиации вправе отказаться от медиации на любой ее стадии. В ходе медиации стороны вправе по своему усмотрению распоряжаться своими материальными и процессуальными правами, увеличить или уменьшить размер требований или отказаться от спора (конфликта). Стороны свободны в выборе вопросов для обсуждения вариантов взаимоприемлемого соглашения.

Стороны медиации пользуются равными правами при выборе медиатора, процедуры медиации, своей позиции в ней, способах и средствах ее отстаивания, при получении ин-

формации, в оценке приемлемости условий соглашения об урегулировании конфликта и несут равные обязанности.

При проведении медиации медиатор независим от сторон, государственных органов, иных юридических, должностных и физических лиц. Медиатор самостоятелен в выборе средств и методов медиации, допустимость которых определяется настоящим Законом.

Медиатор должен быть беспристрастным, проводить медиацию в интересах обеих сторон и обеспечивать сторонам равное участие в процедуре медиации. При наличии обстоятельств, препятствующих беспристрастности медиатора, он должен отказаться от проведения медиации.

Не допускается вмешательство в деятельность медиатора при проведении медиации со стороны лиц, указанных в пункте 1 настоящей статьи, кроме случаев, предусмотренных законами Республики Казахстан.

Участники медиации не вправе разглашать сведения, ставшие известными им в ходе медиации, без письменного разрешения стороны медиации, предоставившей эту информацию.

Медиатор не может быть допрошен в качестве свидетеля о сведениях, ставших ему известными в ходе медиации, за исключением случаев, предусмотренных законами Республики Казахстан.

Целями медиации являются: достижение варианта разрешения спора (конфликта),

устраивающего обе стороны медиации; снижение уровня конфликтности сторон. Медиация проводится на основе принципов: добровольности; равноправия сторон медиации; независимости и беспристрастности медиатора; недопустимости вмешательства в процедуру медиации; конфиденциальности.

Разглашение участником медиации сведений, ставших ему известными в ходе медиации, без разрешения стороны медиации, предоставившей эту информацию, влечет ответственность, установленную законами Республики Казахстан.

Нуржан КАДЫРБЕК,
судья СМУС Алматинской области.

175

ЖИЫРМАСЫНШЫ СӨЗ

Тағдырдың жарлығын білесіздер – өзгерілмейді. Пендеде бір іс бар жалығу деген. Ол – тағдырда адаммен бірге жаратылған нәрсе, оны адам өзі тапқан емес. Оған егер бір еліксе, адам баласы құтылмағы қиын. Қайраттанып, сілкіп тастап кетсең де, ақырында тағы келіп жеңеді. Ақылы түгел, ойлы адамның баласы байқаса, осы адам баласының жалықпайтуғын нәрсесі бар ма екен? Тамақтан да, ойыннан да, күлкіден де, мақтаннан да, кербездіктен де, тойдан да, топтан да, қатыннан да көңіл, аз ба, көп пе, жалығады. Оның үшін бәрінің ғайыбын көреді, баянсызын біледі, көңілі бұрынғыдан да суый бастайды. Дүние бірқалыпты тұрмайды, адамның қуаты, ғұмыры бірқалыпты тұрмайды. Әрбір мақлұққа құдай тағала бірқалыпты тұрмақты берген жоқ. Енді көңіл қайдан бірқалыпты тұра алады?

Бірақ осы жалығу деген өрнені көрем деген, көп көрген, дәмін, бағасын, бәрінің де баянсызын біліп жеткен, ойлы адамнан шығады. Соншалық ғұмырының баянсызын, дүниенің әрбір қызығының ақырының шолақтығын көрген-білгендер тіршіліктен де жалықса болады. Бұлай болғанда ақымақтық, қайғысыздық та бір ғанибет екен деп ойлаймын.

СҰЛУЛЫҚ

АЛОЕ МАСКАСЫНЫҢ ПАЙДАСЫ

Нәзікжандыларға арналған осы жолғы пайдалы кеңесіміз алоедан жасалған маска. Алоенің емдік қасиетін баршамыз білетін болармыз, әйтсе де бет терісіне қаншалықты пайдалы екенін көбіміз біле бермейтініміз анық. Сол себепті де, сұлуларымызға арналған масканы назарларыңызға ұсынынамыз.

Маска (барлық бет терісіне)	1 ас қасық сұлы ұны
1 жұмыртқаның сарысы	Барлығын каша қылып араластырып 15 минутқа қоямыз.
1 шай қасық қаймақ	•••
1 ас қасық АЛОЕ шырыны	Маска (қалыпты теріге арналған)
Барлығын бір масса қылып араластырып 20 минутқа жағып қоямыз	1 ас қасық АЛОЕ шырыны
•••	1ас қасық косметикалық глина (ақ, қара, жасыл - кез келген)
Маска (майлы теріге арналған)	Ыдысқа салып араластырамыз, аздап су қосуға болады. 20 минут жағып қоямыз
1 жұмыртқаның сарысы	
1 қасық АЛОЕ шырыны	
1 шай қасық лимон шырыны	

ДІН

Дұға жасаудың 10 әдебі

уақыттардың қадірін біліңдер,— дейді. Әбу Дауд және Нисаи хадис жинақтарында Пайғамбарымыздың (с.ғ.с.): «Азан және қамат арасында жасалған дұға кері қайтарылмайды» деген сөзі бар.

► Үшінші: Дұға жасаған кезде құбылаға қарап және екі қолын көкке көтеру.

Әбу Дауд, Термизи және Ибн Мажаһ кітаптарында Пайғамбарымыздың (с.ғ.с.) мына хадисі келтірілген: «Расында Раббыларың Хай (Тірі), Карим (Жомарт), пендесі қол жайса, құр алақан қайтаруға ұялады»,— дейді.

► Төртінші: Өлеңдетіп дұға етпеу. Дұға етуші жалбарынушы кейіпте болуы қажет. Сондықтан мұсылман өз тілек-дұғасына сай Құран және хадисте айтылған зікірді пайдаланғаны абзал.

► Бесінші: Дұға жасаушының күйі. Дұға жасаушы байсалды кейіпте, Жаратушысынан қорқып сұрауы қажет. Жақсылық сұрағанда құштарлана, жамандықтан сақтауды жалбарыну керек.

► Алтыншы: Дұғасында бек тұру, қабыл болатындығына күмән келтірмеу.

► Жетінші: Тілек-дұғаны тоқтатпау. Пайғамбарымыз (с.ғ.с.) бұл жайлы: «Сендерден асықпағандарыңның және «дұға етем, бірақ қабыл болмай жатыр» деп айтпағандарыңның дұғасы қабыл болады. Қайсы бірің дұға етер болсаң Алладан көп-көп сұрасың, өйткені сен Жомарттан сұрап тұрсың»,—деген. Демек, дұғаның тағы бір шарты сабырлылық.

► Сөзізінші: Дұғаны Аллаға мақтау және пайғамбарға салауат айтумен бастау. Салама бин Аукаъ: мен Алла елшісінің дұға жасағанда Аллаға «Субханә Рабби әл-Аъла әл-Уаһһаб» (Ұлы да Жомарт Раббым барлық кемшіліктен пәк) деп мақтау айтып бастайтын.

► Тоғызыншы: Әбу Сулайман ад-Дарани бұл жайлы: Кім Алладан бір қажетін сұрайтын болса Пайғамбарға салауат айтудан бастасын.

► Оныншы: Дұға етушінің ішкі жан дүниесі. Бұл дұғаның қабыл болуындағы ең маңызды жәйт. Бұл: тәубе етіп тазару, адам баласына сөзімен және іс-әрекетімен жасаған қиянаты болса кешіруін сұрап, бүтін болмысымен Аллаға бет бұру.

СӨЗ ЖОҚ

Қабанбай батыр көшесі

4-ықшам ауданы

Материал интернет желісінен алынды

Суретті түсірген: Л. АЙДЫНҚЫЗЫ.